

tribuna

LIST SLOVENSKIH ŠTUDENTOV

LETO XIV!

Ljubljana,
14. X. 1964

Številka 21

USPEŠNOST DELOVANJA ZK JE POVEZANA Z AKTIVNOSTJO VSEH
OSTALIH ELEMENTOV NAŠEGA DRUŽBENO-POLITIČNEGA SISTEMA

Pred kongresom

Z vsakim dnem se bolj približujemo VIII. kongresu ZK. Vsi povojni kongresi so bili po svoje ključni dogodki v našem razvoju, zato je razumljivo, da tudi od VIII. kongresa vsi mnogo pričakujemo. To tem bolj, čim bolj občutimo težave in probleme, v katerih se nahajamo. In ne le komunisti, saj od aktivnosti ali neaktivnosti ZK, od njenih odločitev, v marsičem zavisi naš nadaljnji razvoj. Ne samo zato, ker ima ZK milijon članov, ker je bila med NOB in po njej eden glavnih činiteljev konstituirane proletarske države in so zato njeni člani zasedli najvažnejše položaje v državnem aparatu, ker je, skratka, zaradi svoje številčnosti in organiziranosti sila, ki do neke mere »avtomatično« vpliva na naše družbeno življenje.

Ce bi bilo samo to, potem bi bili nekomunisti lahko indiferentni do njene aktivnosti oziroma pozorni samo na njeno preveliko aktivnost, na splošno pa bi lahko smatrali: če ZK na katerem koli nivoju zaostaja, dela napake in ne predstavlja nosilca najnaprednejših tendenc, tem slabše zanjo, bo pač izgubljala svoj vpliv, nas to ne zadeva.

Toda gre za nekaj več. ZK je sestavni del našega družbenega sistema, ki temelji na samoupravljanju. Samoupravljanje omogoča, da pridejo do izraza neposredni interesi njegovih nosilcev, da postanejo ti interesi, ne pa neki z vrha vsiljen »obči interes«, gibalno razvoja. Vendar če hočemo resnično napredovati, je nujen zavesten in organiziran napor, da se tem neprestano rastočim in razvijajočim se interesom, ki si često tudi nasprotujejo, stalno

išče vsaj najmanjši skupni imenovalec, ki v danem obdobju zagotavlja osnovno enotnost in enotno usmerjenost družbe. Zaradi različnih interesov je ta skupni imenovalec lahko včasih zelo oddaljen od konkretnih interesov tega ali onega podjetja, komune, panoge, sloja itd., zato ga je treba uveljaviti tudi proti njim. Kolikor nočemo, da bi to storila država, oblast z administrativnimi posegi v samoupravljanje (čeprav se temu včasih ne da izogniti — marsikdaj prav zaradi slabosti komunistov znotraj samoupravnih organov), kolikor nočemo, da bi odločitve, ki ne nasprotujejo temu skupnemu imenovalcu, prišle iz samih samoupravnih organov, je za to zopet potreben zavesten organiziran napor, saj nihče spontano ne dela proti neposrednim lastnim interesom. Prav to funkcijo, ki jo zahteva sistem samoupravljanja, da se ne zaplete v sistem nasprotujočih si lastnih interesov, ki jih sprošča, opravlja, oziroma mora opravljati ZK. Očitno je ta vloga toliko pomembnejša, čim različnejši so interesi v bazi, na kateri raste samoupravni sistem. Zato je tudi več kot jasno, da bi se Jugoslavija kot svetovno priznana dežela nasprotij, kot edinstven primer zmešnjave in raznolikosti ekonomske, kulturne, regionalne, nacionalne, jezikovne, verske — brez nje prej ali slej znašla v slepi ulici nerazrešljivih konfliktov.

Ce smo rekli, da je delovanje in razvoj našega samoupravnega sistema odvisno od uspešnosti delovanja ZK, pa drži tudi obratno, da lahko ZK deluje oziroma uspešno deluje le ob aktivnosti vseh ostalih elementov našega družbeno-političnega sistema.

Nadaljevanje na 2. strani

MATERIALNO STANJE ŠTUDENTOV

VELIKE TEŽAVE NOVINECV

Potem ko je bilo skozi celotno preteklo študijsko leto vprašanje materialne oskrbe študentov osrednji problem, s katerim se je spopadala študentska organizacija in ko smo bili priča velikega razumevanja za naše probleme s strani republiških forumov, ki so s priporočili pripomogli, da so (vsaj nekatere) gospodarske organizacije priče razumevanja, da je smotrna kadrovska politika osnova gospodarskega razvoja, moramo v začetku letošnjega študijskega leta ponovno ugotoviti prav na tem področju velike pomanjkljivosti.

Letos je potrkala na vrata visokošolskih institucij prva povojna generacija študentov — novincev. Ze vrsto let prej smo vedeli, da bo ta generacija veliko številnejša kot vse dosedanje, imeli smo torej dovolj časa, da ta povečan pritisk

v visokošolska središča predvidimo in ublažimo njegove posledice.

V letošnjem letu se je redno vpisalo na posamezne fakultete ljubljanske univerze sledeče število novincev: na biotehniško 332 (ugotovljeno je, da je od tega števila 112 študentov vpisanih fiktivno.), na FNT 505, na filozofsko 556, na ekonomsko 444, na medicinsko 180, na FAGG 320, na pravno 265 (od teh cca. 50 fiktivno), na strojno 317. (Manjka podatek za elektrotehniško fakulteto).

Priliv študentov novincev je torej mnogo večji kot pretekla leta. Te dni srečujemo po fakultetah, po hodnikih zgradbe univerzitetnega odbora, v menzah, v Kolegiju in Naselju ter ostalih študentskih domovih zbegane obraze novincev, ki zaman iščejo prostora, kjer bi se lahko

Nadaljevanje na 2. strani

Znano dejstvo, da v jugoslovanskem visokem šolstvu vlada katastrofalna neosklajenost je pred dnevi potrdila tudi Skupnost jugoslovanskih univerz, ki je zasedala 2. in 3. oktobra v Sarajevu. Nekaj diskutantov je ugotovilo, da imajo študijski načrti mnogih naših fakultet več skupnega z ustreznimi fakultetami v inozemstvu kot pri nas doma. Tako se posamezni predmeti ponekod predavajo več semestrov, ponekod samo v enem, ponekod jih pa sploh ni. Včasih nastopajo pod enakimi nazivi predmeti, ki po vsebini nimajo nič skupnega.

Pri takšnem kaotičnem stanju seveda ni nič nenavadnega, da nastajajo pri prehodu iz enega visokošolskega središča v drugo nepremostljive težave, ki pa uradno niso bile evidentirane do lanske katastrofe v Skopju, ko so vse jugoslovanske univerze sprejele

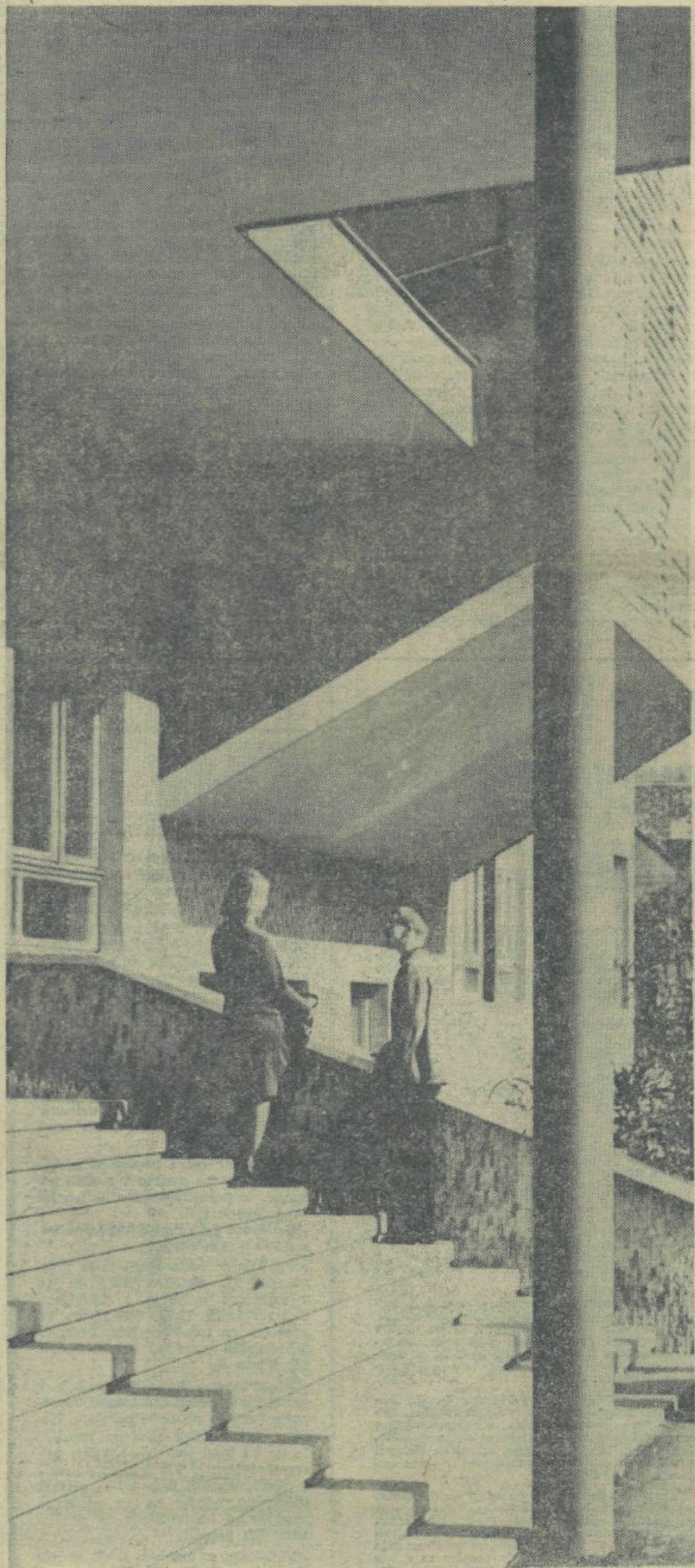
makedonske študente in so se le-ti morali prilagajati najrazličnejšim študijskim kriterijem.

Ze večkrat so izkušnje potrdile nujnost po vskladitvi visokošolskega študija pri nas. Povsem jasno in pozitivno je, da vsebuje visokošolski študij specifičnosti republike in kraja, kjer se bo večina bodočih diplomantov zaposlila. Zaradi tega se je tudi večina diskutantov zavzela za neko »minimalno vsklajenost«. Treba je določiti vsaj minimalne okvirje snovi, ki naj se predava na posameznih fakultetah in je potrebna za obvladanje stroke.

Prevelika heterogenost visokošolskega študija pri nas je njegovemu skladnemu razvoju samo v napoto, zato upamo, da nam ne bo treba dočakati še kakšnega potresa, da bi se stvari pričele urejati.

-iv

OST TEDNA

Pomenek.

Foto: Joco Žnidaršič

PRED KONGRESOM

Nadaljevanje s 1. strani

tičnega sistema: družbenih organizacij, oblik neposredne demokracije, samoupravljanja itd. In to ne le zato, ker ZK načeloma družbeno učinkuje le skozi te oblike, temveč tudi, ker le razvitost vseh teh oblik, boj mnenj, ki ga mora voditi ZK v njih, kritika, ki so jo deležne njene odločitve ali mnenja njenih članov, stalno pomlajevanje članstva iz širokega zaledja družbeno-političnih organizacij preprečuje (ob notranji partijski demokraciji seveda) tendence k birokratizaciji, korupciji, monopolizmu in drugim značilnostim klasične »režimske« stranke, ki se jim tudi ZK zaradi nekaterih, zaenkrat še najhujših lastnosti Partije, ne more povsem izogniti.

Danes ni toliko problem, v čem je družbena funkcija ZK, osnovno vprašanje je, kako jo izvajati v sistemu samoupravljanja. To seveda vključuje vprašanje,

kaj naj dela ZK, njene organizacije in člani na posameznih področjih. Prav v tem, da se člani organizacije ZK ne znajdejo v tem »kaj in kako«, da svoje funkcije zelo pogosto sploh ne opravljajo, ali pa jo opravljajo na škodo samoupravljanja ali celo proti njemu (da je torej tako tudi ne opravljajo) — o tem nam stanje na univerze dovolj pove — pa je vzrok širjenju dvoma v samo osnovno družbeno funkcijo ZK v našem sistemu. Dvom se izraža bodisi v obliki vprašanja ali je ZK danes sploh še potrebna oz. ali ni celo ovira za nadaljnji razvoj, bodisi v obupu nad možnostjo, da je v sistemu samoupravljanja sploh mogoče izvajati vodilno vlogo ZK. Odgovor se v prvem primeru išče v nekem sistemu brez političnih organizacij, ki je na sedanji stopnji razvoja še ne realen, v Jugoslaviji pa bi bil očitno katastrofa za samo samoupravljanje, ali v neki obliki tako ali drugače organiziranih opozicij, konec koncev večjih strank. Pustimo ob stran zapleteno vprašanje, če je samoupravljanje združljivo z večstrankarskim sistemom (kar ne moremo vnaprej

zanikati); dosedanje jugoslovanske in nejugoslovanske izkušnje so dovolj zgovorne, kam vodi večstrankarski sistem v deželah s takimi nacionalnimi, kulturnimi in ekonomskimi itd. razlikami. V drugem primeru se hoče vrniti na staro direktivno vlogo Partije. V vsakem primeru pa gre odgovor neposredno ali posredno na račun samoupravljanja.

Če nismo še obupali nad njim, potem se moramo zavedati, da edinole iskanje odgovora na vprašanje, kako uresničevati sedanjo družbeno funkcijo ZK, prispeva k njegovemu napredku v sedanjih pogojih. Ne smemo pričakovati odrešenja od kongresa. Naših univerzitetnih problemov ne bo nihče rešil brez nas. Ne smemo se slepiti z običajno formulacijo v referatih: »nekateri organizacije niso znale itd.« Priznajmo si, da na univerzi nobena ali skoraj nobena ni našla svojega mesta, izven nje pa vsaj mnoge, če ne večina. In ker so bile osnovne organizacije navadno edini množično organizirani mehanizem delovanja ZK, je razumljivo, da so se mnogi komunisti zato demoralizirali. Prav

razprava o predlogu novega statuta bo priložnost, da se o teh problemih znova pogovorimo ob vprašanju: koliko določbe predloga novega statuta omogočajo ustvarjalni doprinos organizacij in posameznikom k uresničevanju vloge Zveze komunistov. Predlog statuta precizneje formulira funkcijo ZK z večjim poudarkom na idejni vlogi; bolj poudarja njeno skrb za razvijanje socialistične revolucije in ne le njeno varovanje; izhajajoč iz načela demokratičnega centralizma daje večji poudarek njegovi demokratični strani. Ali je vsega tega dovolj, preveč ali premalo — zavedajmo se, da se v Jugoslaviji o tem različna mnenja, da je tudi od našega prispevka k razpravi odvisen sprejem ali vsaj interpretacija določenih formulacij.

Tribuna bo k tem prizadevanjem prispevala z objavljanjem prispevkov o vlogi in delu ZK na univerzi ter pripomb k predlogu novega statuta. Iz povedanega je jasno, da je zaželeno, celo nujno, da se razpravljanja udeleže tudi nečlani ZK.

Marko Kerševan

VELIKE TEŽAVE NOVINECEV

Nadaljevanje s 1. strani

vsaj začasno namestiti, »dokler se stvari ne uredijo«. Na železniški postaji lahko izveš, da prebije vsako noč v čakalnici večje število študentov. V Kolegiju naletijo na prizore, da spijo po trije na eni postelji, privatnim sobam pa so se zaradi konjunkturalne dvignile cene do astronomskih višin.

In na kakšen način si lahko obetamo izboljšanje nastalega položaja? Gradnja novih študentskih domov je stvar perspektive, daljšega obdobja. Nujno bi bilo, da bi se tudi to »perspektivno« vprašanje reševalo bolj učinkovito, nedvomno pa obstajajo nekatere neizkoriščene možnosti za trenutno saniranje študentskih materialnih težav.

Osnovna zahteva, ki ji mora študent zadostiti, če hoče v redu študirati, je seveda zadostna denarna osnova. Po lanskaki akciji (bojim se, da že letošnji rezultati kažejo na to, da bi lahko bila samo kampanjska!) so dani pogoji, da postane štipendiranje osnovni vir sredstev za študij. Seveda le ob pogoj, da se tudi višina štipendije giblje v skladu z gibanjem življenjskih stroškov.

V lanskem študijskem letu preizkušeno kreditiranje študija ima vse pogoje, da se uveljavi kot dopolnilo štipendiranja. Žal moramo v zvezi z letošnjo akcijo omeniti vrsto pomanjkljivosti. Lani smo veliko razpravljali o tem, ali je za najem dolgoročnega brezobrestnega kredita potreben porok ali ne. Zedinili smo se, da ne, rezultat pa je tak, da je letos nemogoče najeti posojilo brez izjave poroka. Posledica: namesto pričakovanih 1.000 prošenj za najem kredita, je komisija v rednem roku (do 30. sept.) prejela le nekaj čez 100 prošenj. Nobenega dvoma ni, da bi bilo treba nujno vztrajati na jamstvu, ki ga nudi posojiljemalec s svojim podpisom na kreditni pogodbi oz. številko osebne izkaznice (mogoče je še kakšna tretja možnost), kajti iskanje poroka pomeni včasih nepremostljivo zapreko, posebno za tiste, ki bi bili posojila najbolj potrebni. Kot zadnja bi prišla v poštev tudi možnost, da za tiste, ki si ne morejo najti poroka, lahko jamči tudi pravna oseba (šola, podjetje, Zveza študentov itd.).

Za ilustracijo naj služi podatek, da je sklad za kratkoročna posojila študentov pri socialno ekonomski komisiji ZŠ skoraj popolnoma izčrpan. Znano je, da je odstotek študentov, ki stanujejo v študentskih domovih, relativno majhen. Ostali so prisiljeni plačevati nerealno visoke zneske za privatne sobe.

Že lani smo opozorili, da je še vedno v veljavi odlok Mestnega sveta ljubljanskega o maksimalnih najemninah za privatne sobe. Seveda tega odloka nihče ne spoštuje in je v zadnjih letih v Ljubljani

zvzvetela prava oderuška trgovina s sobami. Čas bi bil, da bi se pristojni forumi nekoliko spoprijeli tudi s tem vprašanjem.

Manjši del ljubljanskih študentov je nastanjen v študentskih domovih, največ v študentskem naselju in Kolegiju.

Lani smo veliko razpravljali o kriterijih za sprejem v študentske domove in o najboljših možnih rešitvah za sprejemanje. Prevladala je zamisel, naj se sprejemanje v domove čim bolj decentralizira s tem, da se po fakultetah napravijo rang lestvice, na osnovi katerih bi se določala prioriteta za sprejem. Dejstvo, katerega varianto tega decentraliziranega sprejemanja v študentske domove je obveljala, ni niti pomembno, saj so letos to delo v celoti opravile uprave študentskih domov. Tako je uprava Akademkega kolegija rešila približno 300 prošenj v nekaj urah (o objektivnosti takšnega načina sprejemanja si lahko vsak ustvari svoje mnenje!). Ne samo, da je takšno reševanje samo po sebi neobjektivno, dopušča celo uveljavljanje cele vrste posebnih kriterijev, saj se struktura prosilcev za mesta posameznih študentskih domov lahko bistveno razlikuje. Ker je število študentov, ki so že prejeli odločbo za vstop v študentski dom, pa nimajo prostora, veliko, enako veliko pa verjetno tudi število študentov, ki pogojev za bivanje v domovih ne izpolnjujejo (možne so namreč najrazličnejše pomanjkljivosti in zlorabe pri prikazovanju dejanskega materialnega stanja prosilcev), bi bilo nujno potrebno revidirati spiske stanovalcev v domovih.

Prava sramota je, kako dolgo se že gradi stolpnica na Ilirski, saj predstavlja edino možnost, da se kapacitete študentskih domov trenutno povečajo. Nujno bi bilo treba nekaj ukreniti, da bi se gradnja stolpnice pospešila. Verjetno bi bilo dobro spregovoriti besedo, dve o (dis)lokaciji tega objekta, ki postane toliko bolj zanimiva ob resnici, da dela menza v študentskem naselju ob neizkoriščenih zmogljivostih, kar seveda pogojuje višje cene hrane.

Vprašanje prehrane študentov iz leta v leto prav nič ne izgublja na svoji aktualnosti. Lani je bil sprejet sklep, da se hrana v študentskih menzah ne sme podražiti do 1965. leta. Razliko, ki nastaja zaradi dviganja cen prehranbenim artiklom, krije z dotacijo izvršni svet. Vprašanje bo verjetno postalo ponovno aktualno z novim letom in bi kazalo že sedaj misliti na ustrezne rešitve.

Med možnimi ukrepi za hitro izboljšanje kritičnega materialnega vprašanja je tudi podaljšanje roka za oddajo prošenj za dolgoročne kredite. Ob porazno nizkem vpisu v višje letnike na celotni univerzi, kakor tudi zaradi velikih začetnih težav in neinformiranosti novincev, bi bilo namreč število prosilcev za kredite veliko večje, saj je že (neizpolnjeno) pričakovano število 1.000 verjetno premajhno glede na veliko zanimanje, ki ga je vzbudila med študenti lanska prva akcija. Rok za oddajo prošenj bi torej kazalo podaljšati do konca oktobra (skoraj vse fakultete dopušča naknaden vpis do 1. novembra).

-iv

V tretje gre rado

7. oktobra je poslal predsednik študijske komisije univerzitetnega odbora ZŠ vabila za sestanek predstavnikov študentov ekonomske, pravne, strojne in elektrotehniške fakultete, kjer naj bi se pogovorili o osnutkih statutov omenjenih fakultet. Ker je ob lanskeoletnih razpravah velika večina študentov ostala ob strani, smo se odločili, da bomo sestanku posvetili vidno mesto tudi v pričujoči številki Tribune. Prvega sestanka (bil je sklican za 9. oktobra) sta se udeležila le predstavnika elektrotehniške in pravne fakultete. Ob takšni udeležbi je bilo seveda treba sestanek preložiti.

Na sledeči sestanek, ki naj bi bil 12. oktobra (vabila so bila poslana 9. okt.), predsedniki združenj ZŠ ekonomske, prav-

ne, biotehniške fakultete in FNT pa so prejeli brzojavke, ki so jih obveščale o sestanku) so povabili predstavnike vseh fakultet (razen medicine, kjer osnutka statuta še niso izdelali). Tudi tega ponovnega sestanka so se udeležili le predstavniki elektrotehniške, ekonomske in pravne fakultete. Rezultat: sestanek so ponovno preložili, topot na petek, 16. okt. ob 13. uri.

Ker gre v tretje rado, je seveda upanje, da bo sledeči sestanek uspešnejši od predhodnih, kaj majhno in tako bo ostalo, dokler se ne bodo na kakšni fakulteti spomnili in poklicali funkcionarja, ki jih na tak način zastopa, na odgovornost. Če hočemo, da se bo delo Zveze študentov izboljšalo, bo treba s takšnimi predstavniki v naših vrstah pomesti!

NOV NAČIN SUBVENCIONIRANJA

Za subvencijo — v obliki blokov za hrano lahko zaprosi vsak redno vpisan študent, ki ima mesečne dohodke manjše od 15.000 dinarjev. Socialnoekonomska komisija je izdelala nov način podeljevanja subvencij, ki bo glede na letošnjo situacijo realnejši od lanskega:

Dohodki prosilcev:	Višina subvencije:
14.000	1.000
13.000	1.500
12.000	2.000
11.000	2.500
10.000	3.000
9.000	3.500
8.000	4.000
7.000	4.500
6.000	5.000
5.000	5.500
4.000	6.000
3.000	6.500
2.000	7.000
1.000	7.500
—	8.000

Dosedanji način podeljevanja subvencij je najbolj prizadel materialno najbabejše študente, ki niso imeli prav nobenih dohodkov, saj so sodili v isto skupino s tistimi, ki so imeli nekaj tisočakov dohodkov. Z reorganizacijo kriterija za sredstva, namenjena za subvencije, niso niti povečala niti znižala.

Prošnje za dolgoročne brezobrestne kredite (formularje) lahko dobite pri vratarjih fakultet. Priložiti jim morate potrdila o premoženjskem stanju, izjavo poroka in frekventacijsko potrdilo. Navedene dokumente je treba oddati na Univerzi v srbu Kuratorija študentskih domov in menz najkasneje do 31. oktobra.

V primeru, da prosilec ne more najti poroka, naj se obrne na tovariša Stiploška, člana socialno ekonomske komisije pri UO (vsak ponedeljek, sredo in petek okrog 12 ure v sobi UO na filozofski fakulteti) ali na tov. Verovška na Kuratoriju (vsak dan do 13. ure). Glede pogojev za najem posojila (glej razpis!) še sledeča opomba: v prošnjah navedite tudi željeno mesečno vsoto posojila. Prve obroke posojil bodo prosilci prejeli predvidoma do sredine prihodnjega meseca.

Upravni odbor sklada za posojila študentom visokošolskih zavodov (fakultet, visokih in višjih šol ter umetniških akademij) v SR Sloveniji objavlja

RAZPIS

za posojila študentom za študijsko leto 1964/65.

Pogoji za prijavo na razpis:

1. Prosilec mora biti redno vpisan oziroma mora imeti status absolventa po statutu šole, kjer študira.

2. Mesečni redni dohodki prosilca (npr. štipendija, invalidnina, pokojnina, otroški dodatek itd.) ne smejo presegati 25.000 din.

3. Pismena prošnja (izpolnjeni obrazec) mora imeti naslednji prilogi:

a) potrdilo o materialnem položaju (o osebnem dohodku staršev, oziroma zakonskega druga ter o lastnih dohodkih v I. polletju 1964);

b) potrdilo šole o vpisu oziroma statusu absolventa in učnih uspehih.

4. Prosilec mora predložiti podpisano izjavo za jamstvo v smislu pogodbe, če posojiljemalec ne izpolni svoje obveznosti.

Prednost pri razpisu imajo socialno šibki študenti.

Prošnje se bodo sprejemale v času do 31. oktobra 1964 in to v tajništvu univerze v Ljubljani, Trg revolucije 11/II. (od 10. do 12. ure) ter na tajništvu Združenja visokošolskih zavodov v Mariboru, Mladinska 9.

Obravnavane bodo le prošnje z vsemi zahtevanimi dokumenti. Nepopolne prošnje ne bodo sprejete. Kolikor pri vložitvi prošnje prosilec še ne bo imel potrdila o vpisu oziroma statusu absolventa in potrdila o učnih uspehih, jb bo lahko priložil naknadno, vendar se mu odobreno posojilo ne bo izplačalo do predložitve teh potrdil.

Tiskovine za prošnje bodo na voljo pri vratarjih fakultet oziroma šol od 1. julija 1964 dalje.

NAPAKE — NEUSPEH

Nekateri aspekti delovanja ZK na ljubljanski univerzi

Vsekakor je res, da je ugled Zveze komunistov med ljubljanskimi študenti in tudi med univerzitetnimi delavci utrpel določeno škodo. Pri razčlenjevanju vzrokov za nastalo nezaupanje v Zvezo komunistov lahko pri mlajših ljudeh z gotovostjo govorimo o premajhnem poznavanju njene zgodovine, prav tako je res, da na univerzi še niso do kraja prodrla spoznanja o možnostih njenega delovanja v sodobnih pogojih, v pogojih samoupravljanja. Res je tudi, da je idejni nivo zlasti mlajših komunistov tudi sicer razmeroma nizek in da organizacijski mehanizem Zveze komunistov, kakršnega smo doslej razvili na univerzi, tako situacijo še naprej po svoje pogojuje. Vendar moramo vedeti, da je zlasti med aktivnejšimi študenti moglo nastati takšno nezaupanje predvsem na osnovi njihovih nekajletnih stvarnih življenjskih izkušenj, izkušenj iz njihovega dosedanjega družbenopolitičnega dela.

Seveda je res, da je nezadovoljstvo s tempom družbenega razvoja, s prepočasnim odpravljanjem napak in preko tega tudi z Zvezo komunistov čisto tudi odraz nestrpnosti in nerealnih pričakovanj, ki ne upoštevajo realnih razmer doma in v svetu, v katerih včasih še tako lepa načela in načrti postanejo neizvedljivi, ali se pri izvajanju popačijo, vendar pa prav tako vsi vemo, da je bilo v zadnjih letih mnogo slabosti in napak, ki pa nimajo nobenega opravičila v objektivnih razmerah, in ki so postajale glede na vse večjo deklarirano in dejansko demokratizacijo vedno bolj boleče. Pri vsem tem gre morda še najbolj za zaostajanje metod političnega dela, za prepočasnno odpravljanje stare direktivne vloge partije in uveljavljanje dejanske idejno-politične vloge Zveze komunistov, kakršno sta začrtala VI. in VII. kongres ZKJ.

V vseh dosedanjih poskusih, da bi kot Zveza komunistov analizirali idejno in politično situacijo na univerzi, smo vedno znova prihajali do ugotovitve, da se je v zadnjih letih nakopičila vrsta resnih problemov, ki so se zlasti v minulem študijskem letu močno zaostрили in so bistveno vplivali na politično razpoloženje študentske javnosti in univerzitetnih delavcev. V mislih imam problem okrog študijske reforme, materialne probleme univerze in fakultet, oziroma vprašanje finansiranja pedagoške in znanstvenoraziskovalne dejavnosti, neurejen gmojni položaj študentov itd. Prav tako smo zlasti v zadnjem času na univerzi močnejše občutili pritisk mnogih neresenih širših družbenih vprašanj kot so problemi v ekonomskem sistemu, življenjski standard delovnih ljudi — posebno tistih z najnižjimi osebnimi prejemki, položaj šolstva, pokojninski sistem, problem borcev itd. itd. Vsa našeta ožja in širša družbena problematika je na takšen ali drugačen način zaposlovala tako komuniste kot tudi ostale delovne ljudi. Nobenemu poštenemu komunistu ne more biti vseeno, kako se rešujejo obstoječi problemi, zato ne smemo biti začuden ali celo zaskrbljeni nad tem, če se komunisti vprašujejo, ali bo Zveza komunistov takšna, kakršna je, kos zahtevnim nalogam, ali ni morda ZK na univerzi in drugod premalo učinkovita, premalo hitra pri reševanju nastajajočih problemov (seveda v skladu s svojo vlogo v pogojih samoupravljanja), ali bojuje na vsakem konkretnem mestu zadosti odločno in konkretno bitko proti elementom birokratizma in družbenih organizmihtd. Prav je, da komunisti razmišljajo o teh stvarih in zaradi tega še ni potrebno, da jih imamo za omahljivce in paničarje.

Dokler imamo opravka z zaskrbljenostjo komunistov med družbenim razvojem in njej ustrezajočo aktivnostjo s ciljem spremljanja stvarnosti, je še vse v redu. Toda na univerzi je prišlo do demoralizacije nekaterih zelo aktivnih komunistov in do izstopanja iz Zveze komunistov, na drugi strani pa se je to nezaupanje v Zvezo komunistov in njeno sposobnost, da bi še naprej pozitivno usmerjala družbena gibanja, širila tudi med ostalimi študenti in univerzitetnimi delavci.

Za to demoralizacijo, ki se pogosto kaže tudi kot pasivizacija in nezainteresiranost, je vsekakor več vzrokov, med katerimi pa se mi slabosti Zveze komunistov na univerzi in tudi drugod, predvsem neodločnost pri kritiki lastnih napak, nikakor ne zde najmanj pomembne.

Seveda ne gre za to, da bi sedaj vzdihovali nad napakami, ki smo jih storili v preteklosti, in iskali grešne kozle, ker je jasno, da se ob tako globokih in daljnosežnih premikih nekaterim deformacijam ni mogoče izogniti, vendar je nujno, da jih danes, ko prehojeno pot jasno vidimo,

odkriti obravnavamo in naposled dokončno prekinemo z določenimi metodami, ki so v preteklosti povzročile tudi nepotrebno škodo...

O določenih neuspehih pri izvajanju študijske reforme na univerzi je med drugim spregovoril sekretar univerzitetnega komiteja dr. Franc Bitenc na januarski razširjeni seji centralnega komiteja ZKS, kjer je dejal: »Ko sedaj ugotavljamo, da so imele te akcije (študijska reforma in uvedba novega sistema financiranja pedagoške dejavnosti ter delitve osebnega dohodka — op. p.) poleg nedvomnih uspehov — na nekaterih fakultetah večjih, na drugih manjših, tudi določene neuspehe, ugotovimo tudi, da so komunisti in tudi vodstvo Zveze komunistov na univerzi premalo storili za uspešno in pravočasno odstranjevanje napak in za izboljšanje. Eden od vzrokov za te pomanjkljivosti je v tem, da komunisti premalo smelo priznavamo in analiziramo tudi napake, ki smo jih v svojem delu naredili. Tako npr. ob analizah uspehov in neuspehov sedanjega načina izvajanja reforme visokošolskega študija ugotavljamo, da so se osnovna načela in konkretna aplikacija uporabljale preveč šablonsko, ne glede na konkretno situacijo v posamezni stroki in na posamezni fakulteti, ne glede na konkretne in perspektivne potrebe posamezne stroke in tudi ne glede na nekatere konstruktivne predloge, ki niso bili upoštevani, ker so pač odstopali od šablone. Razumljivo je, da je tak način dela, kjer se ni zadosti upoštevalo demokratično vzdušje med samimi komunisti kakor tudi v okviru delovnih kolektivov na fakultetah, pustil določeno politično škodo, katere posledica je prej omenjeni zmanjšani interes (delovnih ljudi — op. p.) za sodelovanje pri upravljanju».

In kako nas je o univerzitetni problematiki, ki so jo obravnavali na plenarni seji centralnega komiteja ZKS informiralo »Delo«? Omenjeno nedvoumno kritiko sekretarja univerzitetnega komiteja je poročevalec strnil v naslednjo brez vsebinsko formulacijo: »Povedal pa je, da so se pokazale v aplikaciji teh ukrepov (reforma in financiranje — op. p.) določene pomanjkljivosti, komunisti pa so premalo storili, da bi napake pravočasno odstranjevali».

Razprava dr. Jože Vilfana, ki je s stališči sekretarja univerzitetnega komiteja ZKS na plenumu polemiziral, najprej sploh ni bila objavljena, pač pa se je nadomoma pojavila skoraj v celoti kot poseben članek naslednji dan, ne da bi bilo iz nje razvidno, da je bilo stališče, s katerim dr. Vilfan polemizira, prav tako prevedano na plenumu CK ZKS in ne morda neodgovorno neke za vogalov. Razen tega se je ob odgovoru na kritiko našel prostor za vse njegove argumente, medtem ko argumenti kritike niso bili objavljeni.

Poučen je v tem pogledu tudi primer ekonomske fakultete. To tudi zato, ker je prav na tej fakulteti prišlo v preteklem šolskem letu do večjega študentskega gibanja ob reševanju akutnih študentskih problemov in končno do demoralizacije manjšega števila študentskih funkcionarjev, izstopanja iz Zveze komunistov itd. V prejšnjem letu smo bili priča izredno neurejenim notranjim razmeram na fakulteti (samoupravnih organi se nekaj časa skoraj niso sestajali, različne interpretacije statuta glede prestopnih pogojev) in končno je prišlo tudi do krize študijske reforme. V resnici je bil to propad skrajne deformacije reforme, ki je tu nastala. Takoj za tem se je postavilo vprašanje, kaj s študenti, ki so bili bolj ali manj žrtve neustreznih reformnih poskusov, ter neurejenih razmer na fakulteti. Tu pa smo naleteli na izrazito nerazumevanje tako fakultetnih organov, kakor tudi fakultetnega komiteja Zveze komunistov za nastale težave študentov, za težave, katerih so bili sami še najmanj krivi. Tu je treba iskati začetke nezaupanja nekaterih študentov v Zvezo komunistov. Res je, da so po posredovanju univerzitetnega komiteja komunisti na fakulteti naposled zavzeli pravilno stališče, res pa je tudi, da so še naprej ostala in nastajala nova resna nasprotja med študenti-funkcionarji v Zvezi študentov in vodstvom fakultete. Stališča in nastopanje nekaterih profesorjev, funkcionarjev fakultetne uprave in navsezadnje še rektorja na študentskih zborovanjih, prav gotovo niso prispevala k ugledu organov, ki so jih zastopali in tudi ne ugledu ZK, katere člani so večinoma bili.

Takrat je bila dolžnost osnovnih organizacij, fakultetnega komiteja in univerzitetnega komiteja, da takoj razčistijo situacijo in odločno obračunajo z birokratskimi težnjami, ki so prišle do izraza v odnosu do aktivnosti študentske organizacije na ekonomski fakulteti. Na aktivno komunistov ekonomske fakultete, ki so se ga udeležili tudi člani univerzitetnega in okrajnega komiteja ZKS, je bilo to tudi storjeno, vendar zaradi internega značaja ta podpora študentskim akcijam ni bila zadostna, nekaterih profesorjev-komunistov pa niti ni prepričala in so jo kasneje ob izbruhu afere okrog »Perspektiva« izrabili, češ, če bi nam takrat univerzitetni komite pustil, da zatremo negativne tendence med študenti, bi vsega tega ne bilo. Na posvetovalno komunistov ljubljanske univerze 2. aprila letos je univerzitetni komite še odločneje ponovil svoje stališče, vendar so še potem posamezni komunisti-profesorji izjavljali, da se z oceno UK ne strinjajo kljub temu, da so bili na posvetovalni prisotni in ji takrat javno niso nasprotovali. Sedaj pa so poskusili škodo, ki je nastala z »vdorom« Perspektiv na ekonomsko fakulteto naprtiti vodstvu univerzitetnega komiteja, češ da je študentskim funkcionarjem dajal potuho in da je zato fakultetni komite spustil stvari iz rok. Pozitivnega bistra študentskih akcij še sedaj niso videli in so bili tako pripravljeni ob borbi zoper idejo »Perspektiva« zatreti tudi vse pozitivno. Nam pa žal, kljub prizadevanjem, tisti čas ni uspešno premagati teh, v bistvu birokratskih teženj.

V preteklem šolskem letu smo videli, kako se je pozornost študentov v veliki meri obrnila k širšim družbenim problemom. To se je zlasti odražalo v pisanju in usmerjenosti študentskega lista »Tribuna« ter v delovanju Zveze študentov na nekaterih fakultetah preko svobodnih kate-der in drugih oblik dela. S tem v bistvu pozitivnim premikom pa smo se na stra-

neh študentskega lista in v Zvezi študentov prvič srečali z določeno vrsto družbene kritike, ki je ni mogoče v celoti pripisovati vplivu revije »Perspektiva«. V bistvu je tu šlo le za zdravo nezadovoljstvo študentske inteligence z obstoječimi družbenimi problemi in z njihovim reševanjem. Bilo je pretiravanja, nestrokovnosti itd., vendar moramo ugotoviti, da so večinoma mladi nezadovoljneži črpali svojo kritično razpoloženje iz svojega lastnega doživljanja obstoječe družbene stvarnosti. Izrazit primer takšne kritike je po mojem mnenju razprava na tribuni »O kmetijstvu« v študentskem naselju. Ni mogoče reči, da so mladi proti naši deklarirani politiki, proti programu ZKJ itd., pač pa jih moti včasih le prevelika razlika med načeli in stvarnostjo. V vsem tem ogromnem potencialu kritičnega razpoloženja pa je nastajala tudi kritika, ki ne sloni na socialističnih pozicijah. Do pojavov kričanja zoper birokratizem in do demagoške ter posplošene kritike družbenih problemov je lahko prišlo zaradi tega, ker se komunisti nismo dovolj vztrajno, odločno in predvsem konkretno borili proti birokratizmu na univerzi in v družbi sploh.

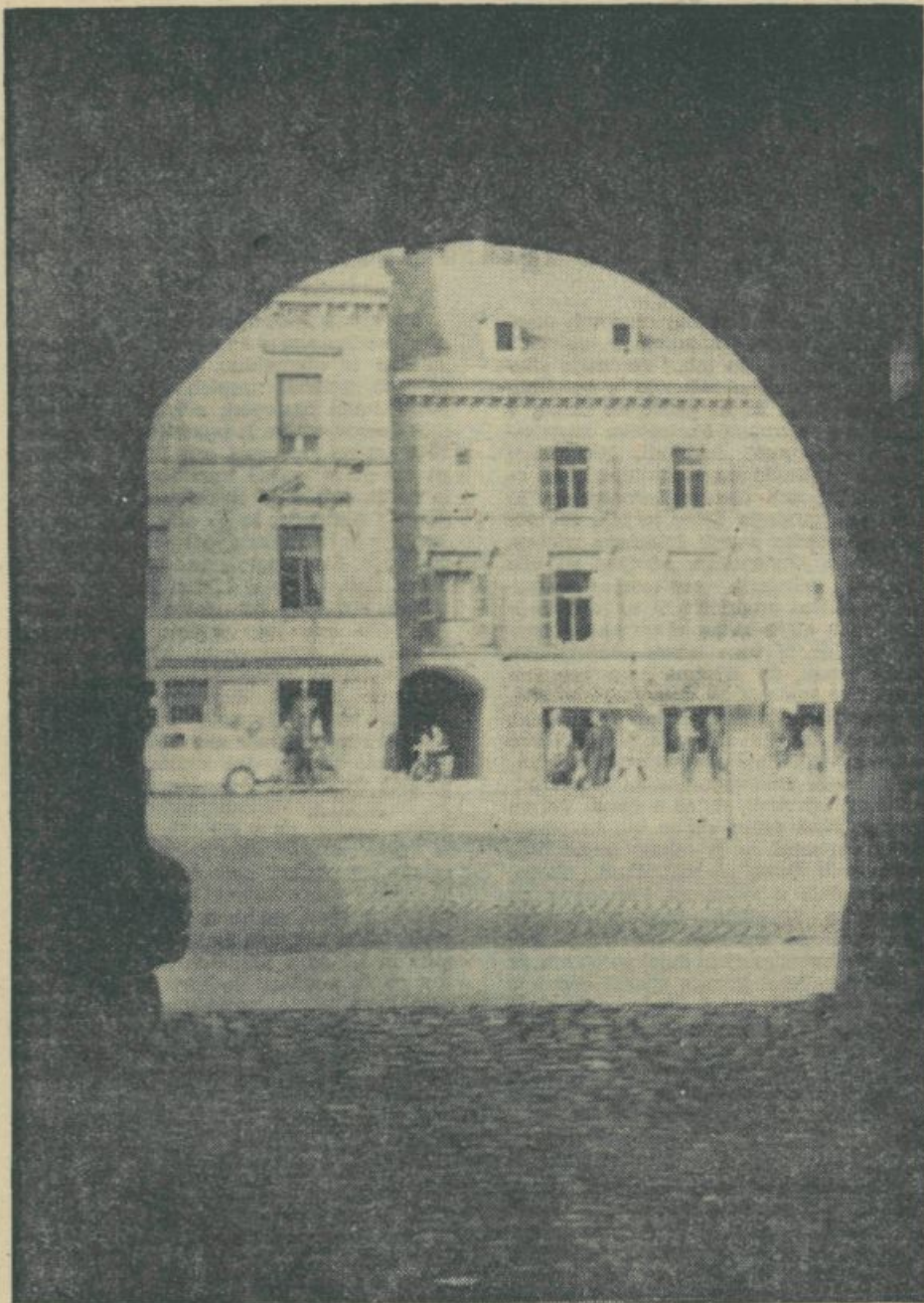
Na začetku obračunavanja z negativnimi tendencami v Perspektivah ter z vsesplošno in abstraktno kritiko v Tribuni in med študenti nasploh smo bili priča posameznim nastopom nekaterih komunistov (predvsem na I. republiški konferenci ZMS ter na razširjeni seji UK), v katerih pa so poleg večine upravičenih pripomb in kritik prišla do izraza tudi stališča in metode diskusije, ki so absolutno nesprejemljive in ki so nam tudi povzročile mnogo škode. Zanje smo seveda odgovorni tudi vsi tisti, ki se s takimi stališči sicer nismo strinjali, pa nismo takoj reagirali. Tu gre na primer za kritiko, ki je ob dokazovanju takih in drugačnih napak Tribune navajala tudi »ilustrativno« dejstvo, da nekateri uredniki Tribune sodelujejo tudi v Perspektivah (!). Personalna povezava bi sicer morda res lahko »ilustrirala« vsebinsko podobna stališča dveh listov, vendar v tem primeru, ko je bil en list označen kot antisocialističen (čeprav ne v celoti!), navajanje na ta način »kompromitiranih« imen nujno izpade kot povsem nedopustno sumničenje in poskus neutemeljenega diskvalificiranja določenih ljudi, saj so ti ljudje v Perspektivah lahko odpirali konkretno problematiko in to ne z antisocialističnih pozicij, kot je to poudaril že tov. Stane Kavčič. Prav tako je nesprejemljiv npr. poskus moralno diskreditirati ljudi pri Tribuni, ki da se na drugih funkcijah niso kdovekako izkazali, da pa so pripravljeni veliko kritizirati.

Ker komunisti nismo zadosti hitro in ostro udarili po teh poskusih, je kontraakcija Tribune, ki pa je šla v drugo skrajnost, to lahko izkoristila in uspeła: iz vse (tudi utemeljene) kritike njenega pisanja je izbrala samo zgoraj navedene cvetke in udarila po njih. Na tak način se je resnično konstruktivno in plodno razpravljanje o dejanski problematiki pisanja Tribune vedno bolj oddaljevalo. Prav te, na obeh diametralno nasprotnih polih razplamtene strasti, so najbolj onemogočale kakršen koli ustvarjalni dialog. Prav v razvoju dogodkov okrog Tribune se najlepše vidi, kako usodno je na dogajanje vplivala okoliščina, da nam kljub dobri volji in očitnim poskusom ni uspelo vzpostaviti fronte proti birokratskim tendencam v Zvezi komunistov. To dejstvo je bilo vseskozi najmočnejši argument v rokah kritično razpoloženih študentov in je po mojem mnenju tudi odločilno vplivalo na to, da so se posamezniki demoralizirali in naposled izgubili zaupanje v Zvezo komunistov.

Na koncu naj opozorim še na neko značilnost, ki je ne gre prezreti. Študentje so namreč v minulih mesecih, ko so šli dogodki bliskovito mimo nas in so se razplamtele politične strasti na eni in drugi strani, pokazali izredno občutljivost do metod, ki so jih uporabljale subjektivne sile v borbi proti negativnim pojavom okrog Perspektiv. In to ne samo tisti, ki niso verjeli v pravilnost politične ocene Perspektiv. Ostro so kritizirali nekatere postopke, ki imajo po moralni plati izvor v Bakuninovem revolucionarnem katekizmu z osnovnim motivom: za vsako ceno, na vsak način doseči zastavljeni cilj, to je potolči negativne težnje. Sem spadajo že omenjeni poskusi nekaterih posameznikov, zlasti pa še prekinitve predstave »Topla greda« v Križankah. Jasno je, da tega zadnjega akta ni organiziral Centralni komite ali kak drug forum, prav tako pa je jasno, da so bili organizatorji izpada komunisti, celo ugledni komunisti in vsi vemo, da se Zveza komunistov kot organizacija v celoti — z izjemo posameznih protestov na univerzi ni javno opredelila proti te vrste metodam politične borbe. Nemogoče je, da komunisti v boju z negativnimi težnjami uporabljamo enake metode kot njihovi nosilci. Prav taki posamični poskusi nekaterih komunistov so nam doslej povzročili največ škode, ker zbujajo dvom v poštenost naših namenov. Borba naprednih sil mora temeljiti na resnici, na komunistični morali, če hoče zmagati. Da je to tako zelo važno, se je doslej na univerzi že pokazalo, kajti že danes se vidijo rezultati skrajno nestrpnih in birokratskih reagiranja in prav tako rezultati strpne, odkrite in načelne politike do omenjenih pojavov.

MARJAN ULČAR

(odlomki iz daljšega teksta, ki bo izšel v naslednji številki Problemov)

Posnetek: Slavko Pukl — Sonce in senca

Na obisku pri študentski zadrugi

Mineva že tretje leto uspešnega dela Zadruga študentov in dijakov. Od začetnih nekaj sto tisoč dinarjev je narasel promet do nekaj deset milijonov dinarjev letno. Trenutno je vključenih v zadrugo 300 študentov in dijakov, ki so v tem letu zaslužili že 37,5 milijona dinarjev. Ob začetku leta so predvidevali, da bo letošnji promet 28 milijonov dinarjev, a so ga že tri mesece pred koncem leta presegli za skoraj 10 milijonov.

Sklad za kratkoročne kredite, ki so ga odprli pred pol leta, ima velik promet. Študent — član zadruga — si lahko izposodi 20.000 dinarjev za tri mesece, vendar imajo nekateri težave tudi z vračanjem.

Zadruga ima svoje prostore v Gregorčičevi ulici, v zgradbi, ki jo nameravajo vsak čas porušiti. Delovni prostori so vse prej kot primerni. Okna so polomljena, strop je odpadel, tako da lahko skozi trstiko na stropu opazujete nebo. Prav tako ni drvarnice in tako so v Zadrugi (posebno po redukciji električne energije) obsojeni na mrz in veter. Ze bežen pogled na te prostore pove, da še za študentsko skromnost niso dobri.

Kaj delajo člani zadruga? Večina študentov se zaposli za krajši čas — mesec dni ali manj. Študentje pri mariborskih podjetjih opravljajo najrazličnejša dela v administraciji, v tehničnih birojih, opravljajo fizična dela pri stanovanjskih servisih, pomagajo pri selitvah itd. Študentje dobijo plačano od delovne ure, in to od 200—300 dinarjev. Seveda včasih »srečnejši« nalete na izredne zasluge za študentski žep. Tako so figuranti pri geodeti med letošnjimi počitnicami dobili 550 dinarjev na uro.

Omenili smo že, da se največ študentov zaposli za krajši čas (mesec ali dva), dijak pa se zaposlujejo praviloma med počitnicami. Kratek čas zaposlitve je razumljiv, saj študente »preganjajo« izpiti in pogoji. Pri pravilni razdelitvi dela in študija honorarna zaposlitev ne vpliva slabo na študijski uspeh.

Ob času izplačil se nabere v premajni

pisarni mnogo študentov. V pogovoru z njimi smo izvedeli mnogo zanimivega o delu, študiju in še o čem.

Zanimalo nas je, kakšen odnos imajo na delovnih mestih do študentov. Dijakinja ene izmed mariborskih gimnazij, ki je bila med počitnicami zaposlena pri polnjenju steklenic pri Talisu, nam je dejala: »Razen majhnih težav, ki smo jih imeli z upravo, je bilo vse v redu. Ko sem prvič prišla, so mi razložili, kaj in kako bom delala ter mi v začetku pomagali. Mislim, da so bili z našim delom zadovoljni.« In zasluzek? »Slo je za šolske knjige in potrebščine in pa razumljivo, za obleke.«

Povprečni mesečni zaslužek znaša 20.000 do 30.000 dinarjev. Študentje zaslužek porabijo večinoma za hrano, stanovanje in šolske potrebščine. Absolvent višje tehniške šole, ki je pravkar dobil 18.000 dinarjev za pomoč pri selitvi, je na naše vprašanje, kako bo porabil zaslužek, odgovoril: »Zaposlitev sem si poiskal zato, ker potrebujem zimski plašč. K denarju, ki sem ga dobil danes, bom moral primakniti še dobršen del štipendije, pa bo.«

»Vas ovira delo pri študiju?« smo vprašali tovariša, ki je »spravila« večji šop bankovcev. »Veste, sem stomatolog,« je dejal, (naletel smo na pravega; pravijo, da ti najboljše zasluzijo) »in zato delo lahko vključujem s študijem. Neprimerno večje težave pa imajo nekateri moji kolegi z drugih šol. Mnogokrat delajo cele dneve, tako da zaslužijo za študij in za predavanja praktično ne preostane nič časa. Seveda navadno traja takšno delo le nekaj dni ali največ teden, a to se pri študiju vseeno pozna. A kaj ko rabimo poleg štipendij (ki niso nikoli dovolj velike) še kakšen dinar.«

Ob koncu našega obiska smo se zapletli v majhen pogovor še z upravnikom zadruga, ki je dejal: »Promet 37,5 milijona kaže, da je bilo naše delo uspešno. Naša osnovna naloga je nuditi študentom honorarno delo, da z zaslužkom lahko krijejo finančno razliko, ki nastane med štipendijo, kreditom in med resnično potrebo. Nekaj je tudi študentov, ki so jim zasluzki pri zadrugi edini dohodki. Najvažnejša naloga zadruga je, da si najde nove prostore in nove študente seznanjati z možnostmi honorarne zaposlitve.«

Darko Gačnik

Razgovor z organizacijskim sekretarjem komiteja ZK MVZ Mirkom Šebartom

Mladi komunisti naj se vključijo v delo ZŠ

— Kakšno je delo osnovnih organizacij ZK?

»Delo zajema vse tekoče zadeve, ki jih mora spremljati vsak član ZK. Osnovne organizacije delajo po skupinah, na nekaterih šolah tudi po oddelkih. Občasno pri obravnavanju določenih problemov pa se sestane celotna osnovna organizacija na določeni šoli. Delo je zelo pestro. V preteklem letu so osnovne organizacije obravnavale statute šol, vprašanje štipendiranja ipd. Posebno plodna je bila razprava o načinu, kako zblížiti študenta z delovno organizacijo, ki ga štipendira, in o vprašanjih dvostopenjskega študija.«

— To je bilo predvsem delo na skupnih sestankih. O čem pa so razpravljali študentje komunisti na svojih sestankih?

»Najvažnejše je bilo vprašanje študijskih uspehov mladih komunistov, saj moramo temu vprašanju posvečati največjo pozornost. Mnogi študentje se premalo zavedajo študijskih dolžnosti in dolžnosti, ki jih imajo do dela v študentski organizaciji. Kritika nekaterih, da se študentje komunisti premalo angažirajo pri delu v Zvezi študentov, je bila mnogokrat upravičena. Res je, da jih mnogo sodeluje pri organih upravljanja na šoli in v drugih organizacijah, vendar je to še vedno premalo.«

— Kako nameravate to pomanjkljivost odpraviti?

»Razumljivo je, da je naša dolžnost delati predvsem v ZŠ. O tem se bomo z mladimi komunisti pogostje pogovarjali na sestankih osnovnih organizacij, jih seznanjali s problemi in jim dajali konkretne zadolžitve.«

— Kakšno je delo v predkongresni dejavnosti?

»V predkongresni dejavnosti nismo šli v neko pretiravanje, ampak je vse potecirana dejavnost. Vso pozornost nameravamo posvetiti kadrovanju novih sil. Pospešeno mislimo pristopiti k reševanju nekaterih vprašanj. Osnovne organizacije bodo razpravljale o spremembah in dopolnitvah k novemu statutu. Mislim, da je prav sedaj čas, da se odkrito pogovorimo o nekaterih vprašanjih, ki nas tarejo; mislim predvsem vprašanje aktivnosti mladih komunistov in sistem dela.«

— Kakšno funkcijo opravlja komite višjih šol?

Delegacija VEKŠ v Berlinu

Pred kratkim se je iz Berlina vrnila delegacija višje ekonomske komercialne šole v Mariboru, kjer je obiskala center ekonomskih fakultet in z njimi vzpostavila prijateljske stike ter podpisala pogodbo za sodelovanje med obema šolama.

V delegaciji so bili: ravnatelj prof. Tine Lah in profesorji Danilo Vezjak, dr. Danilo Požar in prof. Ciril Mikl. Profesorje berlinske ekonomske fakultete je zelo zanimal način našega gospodarstva, saj tudi oni že sproščajo svoje gospodarstvo ter so s tem v zvezi pogovorili o izmenjavi profesorjev in študentov ter o organiziranju raznih seminarjev, na katerih bi se profesorji kakor tudi študentje spoznali s konkretnimi strokovnimi problemi.

Zanimivo je zlasti, da ima berlinska šola razdeljena posamezna področja študija približno tako, kakor jih ima mariborska VEKŠ.

Univerza v Berlinu ima v svojem sestavu štiri ekonomske fakultete in petindvajset raznih institutov. S tem daje veliko število različnih strokovnjakov ekonomije. V šolo je vpisano okoli 250 rednih študentov, 1500 izrednih študentov, okoli dvesto pa je slušateljev postdiplomskega študija. Okoli 800 profesorjev, docentov in asistentov na šoli je zelo dobra osnova za res temeljito delo na univerzi. Poleg tega ima univerza še internat s 1200 posteljami (največja dvorana lahko sprejme okoli 2000 študentov) ter veliko knjižnico, kjer je okoli 200.000 zvezkov strokovne literature.

Naša delegacija si je v spremstvu svojih berlinskih kolegov ogledala vse te ustanove univerze ter na razgovorih razpravljala o naši politiki cen, delitvi dohodka ipd., kar je zelo zanimalo berlinske ekonomiste.

Rektor prof. dr. Habil Alfred Lange in profesor dr. Siegfried Dorn se bosta na povabilo višje ekonomske komercialne šole udeležila 23. oktobra letne skupščine šole ter ostala še nekaj dni na obisku.

Visoka šola za ekonomiko v Berlinu je pomembna znanstvena ustanova, ki po svojem delu in raziskovanjih slovi po vsem svetu, zato je bil obisk predstavnikov višje ekonomske komercialne šole vsekakor zelo koristen.

»Osnovna naloga komiteja je, da koordinira in spremlja delo osnovnih organizacij. Člani komiteja sodelujejo na delovnih sestankih in s svojimi izkušnjami pomagajo reševati določena vprašanja. Komite, ki ima v okraju status občinskega komiteja ZK, daje osnovnim organizacijam občasno smernice za delo. Pred kratkim smo formirali ideološko komisijo, od katere mnogo pričakujemo. Ta bo imela največji delež v predkongresni dejavnosti.«

— Trenutno najaktualnejša naloga?

»Potrebno je najti neke nove oblike dela. Začeti je potrebno pri samih sestankih, ki nam ne bi smeli pomeniti vse. Pri delu nastajajo določene težave zaradi kratkotrajnega študija predvsem pri kadrovanju. Ne mislim, da bi bilo potrebno sestanke kot take odpraviti, saj so nujno potrebni, vendar je treba vnesti v njih več dinamike, živahnosti.

S.P.

Zgodovina nekih želja

Maribor 1959. Dobili smo prvo višjo šolo, z njo študente in kup študentskih želja. Majhna želja med njimi je bil klub in študentsko kulturno umetniško društvo.

Maribor 1960. To leto je bilo vpisanih 800 rednih študentov. Študentje so bili najbolj aktivni na športnem področju. Dobili smo tudi študentski abonma. Bil je začetek, kluba še ni.

Maribor 1961. Blizu 1500 rednih študentov se je vpisalo na mariborske višje šole. Ziljenje postane razgibano. Študentje dobijo svoj časopis Katedro. Prvič se resno razpravlja o ustanovitvi kulturno umetniškega društva.

Maribor 1962. V drugem letniku Katedre lahko beremo: »Tede že tretje leto višjih šol v Mariboru in število študentov se množi iz dneva v dan. Za vse je seveda potrebno nekaj časa. Vsega si še ne moremo privoščiti. Mogoče je začetek prav pri kulturno umetniškem delu. S tem moramo sedaj začeti. Mariborskim študentom je potrebno kulturno umetniško društvo in brez njega ne bomo mogli uresničiti misli o pravem študentskem centru, kakršnega si želimo.«

To leto je bilo najugodnejše za ustanovitev društva. Peščica entuziastov pa ni uspela. Prvi resen poskus je zaradi premajhnega zanimanja ostalih študentov šel po vodi.

Maribor 1963. Na višjih šolah je vpisanih preko 3000 študentov. Študentski kulturni teden postane tradicionalen. Obenem postane ta teden edini znak kulturnega dela med študenti. Študentski list Katedra se združuje s Tribuno. Ostanjejo le spomini na uspešne prireditve: Katedra 1962, festival za najboljšo popevko Maribora, jazz in poezija, literarni večeri itd.

Maribor 1964. Konec aprila je bilo ustanovljeno študentsko kulturno umetniško društvo. Ob začetku letošnjega študijskega leta so izvedli med študenti anketo o sodelovanju pri kakšnem društvu. Rezultati ankete še niso znani. Študentje želijo, da bi začela z delom dramska sekcija, pevska, folklorna, orkester in filmski klub. Odbor društva se je dogovoril z nekaterimi znanimi mariborskimi kulturnimi delavci za sodelovanje. Tako bi delale vse sekcije pod strokovnim vodstvom. Na podlagi rezultatov ankete nameravajo narediti načrt dela in finančni predračun. Družbeno-politične organizacije so obljubile vso podporo. Kaj lahko pričakujemo od kulturno umetniškega društva? Predvsem se bo povečala aktivnost študentov, vsak se bo lahko vključil v eno izmed omenjenih sekcij. Z resnim in prizadevnim delom pa bodo posamezne skupine ali sekcije dosegle še kaj več. SKUD lahko da velik prispevek celotnemu kulturnemu vsakdanju mesta.

Maribor 1967. Upajmo, da bomo čez tri leta lahko prebrali: »Mariborski študentje prireditve tradicionalni študentski kulturni teden z izključno študentskimi ansambli.«

Koga štipendira sklad Borisa Kidriča

Sklad Borisa Kidriča je osrednja republiška institucija za financiranje znanstveno-raziskovalnega dela, za štipendiranje raziskovalnih in pedagoških delavcev in študentov ter za nagrajevanje znanstvenikov, raziskovalcev in izumiteljev za najpomembnejše dosežke.

Namen štipendij študentom ni »nagrajevanje« študentskih funkcionarjev ali omogočanje študija tistim, ki so pač »napeljali veze« in jih štipendije po končanem študiju ne vežejo, kakor si, žal, nekateri predstavljajo, ampak omogočanje študija in spodbujanje k čim bolj zavzetemu delu tistih študentov, ki na podlagi doseženih uspehov dajejo določene garancije, da bodo dovolj uspešno razvili svoje dispozicije za študij in imajo tudi željo, da se posvetijo pedagoškemu ali raziskovalnemu delu bodisi na fakultetah in fakultetnih inštitutih bodisi v raziskovalnih oddelkih in inštitutih raznih podjetij in zavodov. Dejstvo, da je bil nekdo štipendist sklada Borisa Kidriča, seveda ne more pomeniti, da se mu bodo avtomatično odprla vrata na omenjena delovna mesta, če tega ne zasluzi v enakopravni tekmi z ostalimi kandidati, ki se tudi javijo na razpis. Na vsak način se morajo štipendisti — po pogodbi — zaposliti v sporazumu s skladom.

Temeljni pogoj za pridobitev štipendije sklada Borisa Kidriča je povprečna ocena iz vseh predmetov 4 ali več. Obenem se od kandidatov zahteva, da se udeležijo v družbeno-političnem delu na fakulteti ali izven nje, največ pač seveda v ZSJ. V skladu z našim celotnim sistemom samoupravljanja in povezovanja funkcije dela na lastnem, čisto ozkem delovnem mestu, in funkcije sodelovanja pri določitvah splošnega in širšega pomena za

delovni kolektiv oziroma širšo družbeno skupnost, ki hoče premagati ozko zaprtost v stroko in formirati celovito osebo, ki bo resnično družbeno bitje, je tudi za štipendiste SBK nadvse pomembno, da niso ozki tehnokrati.

Socialni moment — dohodki staršev — pride v poštev šele ob enakih drugih pogojih kot odločilen, vendar do sedaj ni igral skoraj nobene vloge: štipendije se dajejo študentom kot takim, da nje same kar najbolj stimulirajo. Vendar je v predlogu za spremembo štipendij, ki ga je sestavil odbor kluba štipendistov, predviden kot eden od kriterijev gibljivega dela tudi vrsta gospodinjstva: tisti, ki živijo v ločenem gospodinjstvu, naj dobe zaradi večjih življenjskih stroškov nekoliko višje štipendije. Kot faktorji gibljivega dela štipendije so predvideni tudi letnik, povprečna ocena (v razponu od 4 do 5), izjemno družbeno-politično delo in posebna študijska dejavnost.

Ravno ta poslednji faktor se nam zdi zelo pomemben: sodelovanje pri pedagoškem delu (demonstratorstvo, pomožno asistentstvo), pri raziskavah, posebne uspešne naloge, Prešernove nagrade, objavljeni strokovni članki, v določeni meri kažejo na formiranje bodočega pedagoškega ali raziskovalnega delavca; zato se ravno to področje dela posebej upošteva in v skladu s tem tudi nagrajuje.

Iz sklada Borisa Kidriča se podeljujejo tudi štipendije študentom III. stopnje: prav teh štipendij bo moralo biti vedno več, da bi pridobili tako potrebne specializirane in res visoko strokovne kadre. Višina teh štipendij je seveda različna glede na to ali nekdo študira ali pa je tudi redno zaposlen. V zadnjem primeru ima štipendija pač samo obliko participacije,

RAZPIS ŠTIPENDIJ

Sklad Borisa Kidriča razpisuje za študijsko leto 1964/65 naslednje štipendije:

- a) večletne štipendije za študij na domačih visokih šolah za posebno nadarjene študente, ki v študiju dosegajo vsaj prav dober uspeh, in osebam v delovnem razmerju za dokončanje študija; štipendije bodo podeljene predvsem študentom II. in III. stopnje visokošolskega študija;
- b) enkratne štipendije za znanstvene in strokovne delavce za njihovo izpopolnitev, specializacijo ali znanstveno delo na ustreznem domačem ali tujem visokošolskem znanstvenem zavodu ali sorodni ustanovi.

Višina štipendije je določena s pravilnikom o podeljevanju štipendij iz sklada Borisa Kidriča.

V prošnji je treba navesti in ji priložiti:

za štipendije pod a): vrsto in stopnjo izobrazbe, ki jo kandidat želi doseči, izkaz o dosedanjih izobrazbi s potrdilom o opravljenih izpitih in zaposlitvi; premoženjske razmere in morebitne dosedanje službene prejemke.

Za štipendije pod b): izkaz o strokovni kvalifikaciji, opis vrste znanstvenega dela ali strokovne izpopolnitve; podroben delovni načrt; ustavno, pri kateri ga namerava izvršiti; podatke o morebitnem dosedanjem študijskem bivanju doma ali v tujini; potrdilo o znanju tujih jezikov.

Vsi kandidati morajo predložiti tudi kratek življenjepis, ki naj vsebuje podatke o študijskem uspehu, socialnem položaju in o izvenšolskem udejstvovanju, ter priporočilo ustanove, gospodarske ali družbene organizacije.

Prošnje za štipendije sprejema mo vse leto, upravni odbor pa bo o njih sklepal najmanj dvakrat.

Prošnjo je treba kolkovati s 50 din, priloge pa po 30 din in jih poslati na naslov: Sklad Borisa Kidriča, Ljubljana, Cankarjeva 1/III.

UPRAVNI ODBOR
SKLADA BORISA KIDRIČA

ki naj že zaposlene delavce spodbudi k študiju in obenem nadomesti gibljivi del osebnega dohodka, ki ga zaradi študija ne morejo doseči. Participativne so tudi štipendije, ki jih dobijo tisti, ki pripravljajo disertacije.

O splošnem minimumu in maksimumu štipendij druge stopnje odloča upravni odbor sklada. Štipendijska komisija, v kateri so trenutno docenti nekaterih fakultet, delavci nekaterih zainteresiranih institucij (univerza, republiški sekretariat za raziskovalno delo in visoko šolstvo, izvršni svet) in predsednik kluba štipendistov, pa odloča o podelitvi štipendij druge stopnje, o ukinutvi in o višini posameznih štipendij (na predlog odbora kluba šti-

pendistov) ter daje upravnemu odboru predloge za podelitev štipendij za III. stopnjo, za inozemstvo in za prispevek doktorandom.

Vsi štipendisti sklada Borisa Kidriča (danes jih je blizu 50 na drugi in 10 na III. stopnji) so avtomatično člani kluba štipendistov, ki je bil ustanovljen pred dvema letoma. Klub je dosedaj zadovoljivo opravljal svoje naloge; te so predvsem organiziranje strokovnega izpopolnjevanja štipendistov izven šolskega okvira s predavanji, obiski inštitutov, ekskurzijami in sodelovanjem z upravnim odborom in štipendijsko komisijo pri podelitvi, višini in ukinutvi štipendij.

Drago Demšar

● SREDNJEŠOLCI ● SREDNJEŠOLCI ● SREDNJEŠOLCI ● SREDNJEŠOLCI ● SREDNJEŠOLCI ● SREDNJEŠOLCI ● SREDNJEŠOLCI ●

TRIBUNA MLADIH

Sredstva za vzgojo mladih ne smejo biti problem

Na stari skupščini v Ljubljani je bila v torek javna tribuna mladih, ki je obravnavala problematiko dijaških domov. Poleg predstavnikov ljubljanskih domov so se je udeležile tudi delegacije republiškega sekretariata za šolstvo, skupščine, okraja in predstavnik ZMJ. Zaradi velikega števila javnih delavcev je tribuna prerasla po svojem pomenu prvotni namen in je prinesla nekaj zelo pametnih misli in predlogov v kompleksu vprašanj, ki mu pravimo naše šolstvo.

Dom je po svojem namenu specifično vzgojno tistišče in zato lahko celotni sklop problemov, ki na tem področju nastajajo, klasificiramo ne kot neko specifičnost, temveč kompleksno — so posledica nedodelane šolske reforme.

Zaradi izrednega razmaha, ki ga je zavzelo izobraževanje v SRS, je postal problem obstoječih kapacitet predvsem ljubljanskih dijaških domov ne samo ovira, temveč že skoraj onemogoča nadaljnji razvoj. Na področju Ljubljane živi v domovih približno 2.000 dijakov. Vse težave,

ki se pojavljajo v domovih in ob njih, lahko skoncentriramo na štiri osnovne: vprašanje finančnega položaja in finansiranja nasploh, obstoječe in predvidene kapacitete, njihova ustreznost in možnost adaptacije ter pogoji za vzgojno dejavnost.

V zadnjem času se v našem družbenem življenju vse bolj stremi, da bi si tudi ustanove priskrbele sredstva iz lastnih proračunov. Toda pri domovih se zdi, da bi bilo to v celoti vzeto absurdno. Dolej so se osnovne dejavnosti doma, to je

za vzgojiteljski kader in nabavo inventarja, skrbeli ustanovitelji. To so bile največkrat občine, na katerih področjih so ti domovi. Težava nastopi, ker dijaki stanovanj niso iz prizadete občine, ki zato v nobenem primeru ni zainteresirana, da bi dajala dotacije iz svojih skladov za šolstvo. Zato je razumljiv podatek, da so leta 1959 dobili domovi 47 odstotkov iz družbenih skladov, leta 1962 pa le še 17 odstotkov. Temu primerno pa so se dvigale tudi stanarine v domovih. Res prava uganika je, kako lahko družina s 30.000 dinarji dohodkov plačuje za otroka 15.000 din. Zaradi tega se sama po sebi vsiljuje misel, da je tudi srednješolski študij (kot na visokih šolah) pogosto še privilegij otrok, ki izhajajo iz bolj situiranih družin. Na osnovnih šolah se borimo za celodnevno bivanje otroka v šoli, na srednjih šolah pa takoj nastopi velika vrzel, ki je posledica pomanjkanja sredstev.

Kapacitete domov so v povprečju preokorjene za 25 odstotkov, ponekod pa še za več; mnoge prošnje za sprejem pa so letos ostale nerešene. Odklonjenim mladim ostajata na izbiro dve možnosti: ali vožnja z vlakom, kar je silno neugodno zaradi oddaljenosti in slabih zvez, ali opustitev nadaljnega šolanja. Redki, ki si dobe sami skromno sobico, pa so pri 15 letih prepuščeni povsem negativnim vplivom mestnega okolja. Ali je potem čudno, da je mladinska delikvenca tako »razvita«?

Večina domov ima prostore v bivših samostanih, so pa tudi primeri, ko so današnji domovi služili prej kot hlevi, skladišča ipd. Adaptacija takih stavb je danes nemogoča, ker se ne izplača, na drugi strani pa tudi ni nikogar, ki bi dal potrebna sredstva. V nemogočih pogojih za študij, kjer ni niti kurjave, potrebnih sanitarnih naprav, igrišč, tudi ni možna vzgojna dejavnost. Na eni strani naj bi bil dom mladostniku nadomestilo za družino, na drugi pa idealna priložnost za izoblikovanje profila bodočega upravljalca. Zdaj ni ne eno ne drugo, ker primanjkuje vzgoj-

nega kadra (s primerno izobrazbo) in sredstev za različne interesne dejavnosti. Tako se je zgodilo, da so nekateri domovi morali iz lastnih sredstev kriti plače pedagoškega osebja, čeprav zakon za to obvezuje ustanovitelja.

Pri današnjem stanju domov so stvari, ki jih lahko rešijo sami, kot na primer različne oblike družbenega in kulturnega življenja; glede kapacitet in finansiranja pa so domovi v celoti navezani na družbene skupnosti, na katerih teritoriji žive (pravzaprav životarijo). Vendar se v nečem moramo vsi strinjati — za vzgojo mladih ljudi sredstva ne bi smela biti problem. Kaže, da so pristojni forumi na to pozabili, čeprav problemi niso novi in se z isto ostrino postavljajo že nekaj let. Vendar je resnica drugačna. Priporočila skupščine so naletela na gluha ušesa v gospodarskih organizacijah in komunah. Tako za leto 1964 še niti ni dokončno urejeno finansiranje. Okrajna skupščina sama nima lastnih proračunskih sredstev, prispevki v medobčinski sklad pa so pokazali, da so premajhni. Gospodarskim organizacijam je skupščina priporočila, da morajo dati poleg obveznih še dva in pol odstotka sredstev iz dohodka za izobraževanje. Tako bi se lahko zbralo v ljubljanskem okraju 5 milijard din sredstev, od katerih bi se celotno šolstvo kot sistem lahko opomoglo.

Premajhna zainteresiranost proizvajalnih organizacij in njihovih samoupravnih organov je zelo kratkovidna. Ze dolgo se borimo, da bi v delovne organizacije prišlo čim več sposobnih izobraževalnih strokovnjakov, sredstva za izobraževanje, ki so na razpolago, pa so izkoriščena le 60-odstotno. Gotovo se stanje ne bo spremenilo čez noč, preveč je že zamujenega. V sedemletnih planih se zdaj ni postavk o gradnji domov, kasnejše vnašanje v plane pa zahteva precej dodatnega dela, ki je nepotrebno.

Javne tribune, kot je bila zadnja, upamo, bodo le spravile kolesje družbenih mehanizmov v tek. Zdravljenje v pogojih kot so današnji ni več mogoče. Potrebno je, da začnemo široko akcijo, ki bo izboljšala stanje pri koreninah in dokončno. Glasovi, ki so vse bolj pogosti, zahtevajo od naših samoupravnih organov, da enkrat dokončno rešijo vprašanje, ki je bistvenega pomena za velik del mlade generacije.

Ivan Marenk

TRIBUNA STRAN 5

Sezona filmskih načrtov

Po mnenju uradne žirije letošnjega Enajste-ga festivala jugoslovanskega filma v Pulju je po-stal film letne sezone SLUŽBENI POLOŽAJ, za-greškega režiserja Fadila Hadžića. Iskati v nje-govem filmu kakršne koli kvalitete (film ni pre-jel niti nagrade za režijo niti za scenarij — ka-kor je bila to dosedanja navada pri najboljših filmskih stvaritvah — le Olivera Marković in Vojislav Mirić sta prejela nagradi za najboljšo žensko oziroma moško vlogo) od te, da je to filmsko neizkušeno, črno-bel insert iz našega vsakdanjega življenja, bi bilo najbrž odveč. Re-žiser večjih pretenzij kot nadaljevati lani po-gumno začeto delo Branka Bauerja (Iz oči v oči), torej snemanje sodobnih, aktualnih tem, ni imel. V primerljavi s filmom Iz oči v oči je službeni položaj po intelektualni, izpovedni moči, po filozofski intenziteti filmskega dela-čca, ki se v naprednem smislu čudilje bolj in bolj krepke izenake s sociologom lastnih in torej družbenih odnosov, po pogumnosti zapisova-ča lastnega in torej našega konkretnega sveta — pomeni korak nazaj, v nekaterih nadobno-stih svojega filmskega eposa pa celo korak v prazno.

(Na primer prizor, ko se Milena Dravić kot mlada delavka v tekstilni tovarni vrne zvečer domov in vpraša svojo sestanovalko, prav tako delavko, kaj je za večerjo in ji kolegica odgo-rija za večerjo je OCVRT PISCANEC IN ANA-NASOV SOKI).

Nalašč sem po projekciji filma poiskal igral-ko Milena Dravić in jo vprašal, če je prepriča-na, da imajo mlade delavke pri nas za večerjo ocvrte piščance in ananasov sok, posebno še, ker je film v poslovanju nekaterih resnic in napak nalašč samoupravljanja posplošit tudi omenjeno sekenco s piščancem in ananasom.

Milena Dravić je odgovorila: »Pa, režiser je sprva mislil, da bi bilo bolje, če bi rekla kruh in salame, pozneje si je pre-mislil in prepuštil nama naj rečeva, kar nama pač pade na misel. In ker si je moja prijateljica v tistem trenutku zašelela ocvrtega piščanca in ananasov sok, je to tudi rekla. Ostalo je v fil-mu...«

Podrobnejši komentar k njeni izjavi je najbrž odveč. Omenjeni dialog je verjetno dovolj jasno upodobil ustvarjalno tendenco Fadila Hadžića: stvari je treba blepsati. Tam, kjer je potrebno dodati — dodajmo, kjer je potrebno odzveti — odzvedimo. Tako tudi najboljši jugoslovanski film (do prihodnje Pule) nosi v sebi POLAKI-RANE situacije, našega, NEPOLAKIRANEGA življenja.

Ilustracija, ki smo jo navedli, jasno kaže, da je za marksistatega ustvarjalca prenaporno, ne-smiselno in nepošteno prikazovati stvari take kot so. Linija najmanjšega odpora — deležni smo je bili na vseh dosedanjih filmskih festiva-lih, se nadaljuje. To nam kaže epilog v načrtu posameznih filmskih ustvarjalcev za prihodnji puljski festival.

Partizanski film je zopet na prvem mestu: za puljski festival pripravljajo naše filmske hi-še štiri filme »Nikolajeva Bursack«, Branka Bau-erja; »Praprot in ogenj«, Aleksandra Petroviča; »Preverjeno min-nis, sovjetsko jugoslovanska ko-produkcija, korežija Zekavica Velimiroviča; »Mesto za žicos, Janeta Kavčiča).

POLEMIKA

Ob filmu Človek iz hrastovega gozda

»Pripadam tistim, ki menijo, da je film Človek iz hrastovega gozda poskus rehabilitacije čet-ništa...«

Tako je prišel Danilo Knežević svoj sestavek v beogradskem Radu, ki je bil preveden in objavljen v Delu v nedeljo, 9. avgusta. Najbrž mi je dovolje-vo, da imam tudi jaz svoje mnenje o tem filmu, (kot ga ima Knežević), ki je dvignil veliko prahu. Izposodil bi si kar že citirani stavek, le da mu do-dam NE. Torej pripadam tistim, ki ne menijo, da je film Človek iz hrastovega gozda poskus rehabi-litacije četništva...«

Že prej sem lahko prebral, da je omenjeni film ideološko neprimeren, a ob tej vesti ni bilo argu-mentov. Zato sem s tem večjim zanimanjem pre-bral sestavek, ki navaja za to trditve tudi nekateri avtorji filma in dezinformacije. Resnično la-hko fotografija na prvi pogled predstavlja ljubezen-sko idilo, če pa je pod njo še tak podkajoči tekst, lahko dobi bralec napačne predstave in asociacije. Fotografija v časopisu je iz tiste sekvence (če me spomin ne vara), ko se partizanka, oziroma parti-zanska obveščevalka (ki ni niti tako zelo lepa, da bi bilo to potrebno posebej poudariti) vrača iz čet-niške postojanke in jo zasleduje klavesc Maksim. Na nekem mestu jo hoče posiliti. Partizanka se neka-časa brani z vsemi modri, a ko odlopi na četniko-vega pasu revolver, se navidezno umiri in vdele pi-ščolo iz torbice (v tem položaju jo kaže del slike v prvem planu), a četnik to opazi. V stiski mi ob-ljubi, da lahko pride naslednjo noč k njej, a tam mu pripravijo zasedo.

Prepričan sem, da je fotografija iz te sekvence, pa četudi ni, je jasno, da tu ne gre za nobeno film-sko idilo, kot piše pod fotografijo, marveč gre za sovražni odnos vsaj z njene strani. Slika torej ne kaže resničnega stanja stvari. Ne vem tudi, zakaj Knežević govori, da se četniki dogovarjajo z obve-ševalkami, ko pa nastopa le ena. O kakem ljubi-kanju pa tudi ne moremo govoriti.

Mogoče je res, da film nekako izdajava klavstvo Maksima od ostalih, s tem pa spet ni rečeno, da ostali četniki niso klavci. Saj je že iz naslova jasno, da je šlo za ustvarjalec predvsem za posameznika — Maksima, človeka iz hrastovega gozda, ne pa za četništvo v celoti. Priznati moram, da ne poznam četništva pobliže (o tem sem se učil v šoli in bral sem Četnika), vendar moram reči, da mi ni film pri-kazal četnike v prav nič simpatični luči, prav na-

Filmi, ki bodo zajeli čas pred drugo svetov-no vojno in sepi še bolj nazaj, so: »Pred vojno — po Našicu; Yuk Bobić in Dejan Žurković — »Most na Drini« po Andriću, Miće Popovića; »Kanonik Amandus« po Tavčarju, Franceta Stigice.

Mladinski film snema Tomo Janić po roma-nu Grozdane Olujčić »Glasenje za ljubezen«. Satirična filma objavljata: Mile Djukanović — o inšpektorju, ki je dobronamerno prekora-čil pooblastila in s tem povzročil kazenski po-stoppek (kar je nekakšna inačica češkega filma OBTOŽENI tandem Kiosa in Kadarja, nagra-jenega na letošnjem festivalu v Karlovyh Varyh: Radiovoje Lola Djukanović bo prenesel na film-sko platno TV serijo o Državljanu Pokornem.

Osem filmov bo s sodobno tematiko »Človek ni ptičec, Dušana Makerejeva; »Prometej« z otk-a Višnacev, Vatroslava Mimice; »Sovražnik«, Zvezdina Pavlovića; »Voplejši del reke«, Jovana Zivanovića; »Konec igre« korežija Boška Boško-vića; »Sezonice, Jožeta Babika; »Ambicioznas, Stole Jankovića. Sodobno filmsko temo priprav-lja tudi Igor Pretnar po scenariju Dragoslava Ilića. Nič skupnega z jugoslovansko kinematografijo ne bo imel film Veljka Bulajića o »Je-menski revoluciji«. Zdej je le vprašanje, kakšne so dejanske teme filmov, ki so si nadele sodo-bno etiketo.

Za ilustracijo navedimo še, kakšne sodobne teme zanimajo češke režiserje.

Režiser Jaroslav Mach pripravlja film o zaku-lisnem življenju nogometaša, pri čemer bo uporabil nekaj dokumentarnih posnetkov. (Kdor pozna razmere v NASEM nogometu, lahko le obžaluje, da nihče od naših režiserjev ne vidi v njem zanimive filmske snovi) Franšek Filip-bor posnel film o peripetijah umrlega človeka v velikem uradu. Vladimir Čeh bo režiral film o usodi člana delavske brigade v letih kulta osebnosti. Pavel Hobi bo posnel sodobno satiro za to, »kaj je na papirju, a ne v resnici« ter o tem, »kaj vsi vidijo, a nihče noče tega videti. Ivo Novak pripravlja film o mladini in jazzu, Pavle Blumenfeld pa o mladini in njenih kon-fliktih s konvencionalnim svetom itd.

Filmi s sodobno problematiko zahtevajo ost-roma naj bi zahtevali od režiserja dejansko po-polno angažiranost tako v vsebinski kakor v oblikovni izpovednosti. Vsebinski samozgornj bi se moral zlit s filmskim v celovitost, označeno z enkratno doživljajstvom.

Ker pa recepta za dober film še noben film-ski kritik ni zapisal, ostane še naprej v e-rokah filmskih ustvarjalcev samih. Sincronizacija med njimi in vsem ostalim, kar filmsko delo dopolnjuje, naj bi doajlo v prihodnje ustrezne pogoje za poštno delo. Šele takrat bi lahko do-bre filmske ideje ostale dobre, ne pa da se med podajanjem iz rok v roke zgledajo, raztrgajo in umažejo.

Dokler vsaj nekaj teh reči ne bo uresničeni-h, lahko samo z bojaznijo pričakujemo, kakšni bo-do sedajni načrti filmskih delavcev v njihovi končni realizaciji tik pred prihodnjim puljskim festivalom.

Do takrat se bomo lahko pogovarjali le o po-drobnostih in posameznih problemih domačega filma.

Branko Šömen

fotografiji iz filma sta partizanka in četnik, pod njo pa naslednji zapis: »PRAVA FILMSKA IDILA — četnik klavesc Maksim in lepa partizanka, oba iz festivalskega filma Človek iz hrastovega gozda. Slika in tak podtekst pomenita nepošteno podkaj-nje avtorjem filma in dezinformacije. Resnično la-hko fotografija na prvi pogled predstavlja ljubezen-sko idilo, če pa je pod njo še tak podkajoči tekst, lahko dobi bralec napačne predstave in asociacije. Fotografija v časopisu je iz tiste sekvence (če me spomin ne vara), ko se partizanka, oziroma parti-zanska obveščevalka (ki ni niti tako zelo lepa, da bi bilo to potrebno posebej poudariti) vrača iz čet-niške postojanke in jo zasleduje klavesc Maksim. Na nekem mestu jo hoče posiliti. Partizanka se neka-časa brani z vsemi modri, a ko odlopi na četniko-vega pasu revolver, se navidezno umiri in vdele pi-ščolo iz torbice (v tem položaju jo kaže del slike v prvem planu), a četnik to opazi. V stiski mi ob-ljubi, da lahko pride naslednjo noč k njej, a tam mu pripravijo zasedo.

Prepričan sem, da je fotografija iz te sekvence, pa četudi ni, je jasno, da tu ne gre za nobeno film-sko idilo, kot piše pod fotografijo, marveč gre za sovražni odnos vsaj z njene strani. Slika torej ne kaže resničnega stanja stvari. Ne vem tudi, zakaj Knežević govori, da se četniki dogovarjajo z obve-ševalkami, ko pa nastopa le ena. O kakem ljubi-kanju pa tudi ne moremo govoriti.

Mogoče je res, da film nekako izdajava klavstvo Maksima od ostalih, s tem pa spet ni rečeno, da ostali četniki niso klavci. Saj je že iz naslova jasno, da je šlo za ustvarjalec predvsem za posameznika — Maksima, človeka iz hrastovega gozda, ne pa za četništvo v celoti. Priznati moram, da ne poznam četništva pobliže (o tem sem se učil v šoli in bral sem Četnika), vendar moram reči, da mi ni film pri-kazal četnike v prav nič simpatični luči, prav na-

Prepričevanje

Foto: Joco Znidaršič

ILUSTRACIJE

Javna licitacija

Diferenciacija stališ, ki je zajela slovensko kul-turno in družbeno življenje v zvezi z dogodki, katerih povod je bila ukinitelj revije Perspektivne, je diffe-renciacija je v malec manj načelni obliki prodrla tudi na področje slovenske filmske estetike. Pozorni bralec bo v 19—20. številki filmske revije Ekran na-lel na vodprto pismo uredniškemu odboru izpod peresa Franceta Brenka, izrednega profesorja za zgodovino filma na akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani. Ker je ta Brenkov se-stavek odgovor na polemično glosso Dušana Logarja, ki je pod naslovom Krivda izšla v 18. številki Ekra-na in se je ukvarjala z Brenkovim spisom Črno in rdeče, kakršnega so objavili Naši razgledi od 7. mar-ča do 4. aprila letos, se skušajmo najprej opredeliti do tega spisa in te glose: Zdi se nam, da je bila Lo-garjeva ironija na mestu. Pri Brenkovem spisu v Naših razgledih gre namreč za neki osnovni nespo-razum s strani avtorja o razmerju med njegovo stroko-vo in njegovo splošno družbeno funkcijo. Ker je France Brenk predvsem filmski teoretik, bi pri poročilu o nekem filmskem festivalu pričakovali predvsem njegovo strokovno oceno predstavljenih fil-mov, ki bi jo seveda vključil in intoniral v svojo splošno družbeno kritično orientacijo. Morali pa smo žal ugotoviti, da se je avtor popolnoma pustil odnesti samo temu drugemu vagabund in tako opustil osnovni raison d'être svojega pisanja: opustil je svojo stro-kovno funkcijo in se ves posvetil splošnoveljavni in če šelite tudi ostrenu antifilističnemu in antilek-terikalističnemu opisu okolja... in podsmehu birokrat-ije. Za registracijo takšnih občutkov po našem mnenju seveda ni potreben delegiran obisk neke strokovne manifestacije, ampak zadostna poljubna zasebna potovanja in razgledovanje.

Po Logarjevi glasi bi torej pričakovali, da bo tovariš Brenk opuščen storil in da je bilo jemati Črno in rdeče le kot ugodno impresijsko razmišlja-nje. Vendar pa je tendenca Odprtega pisma possem drugačna. V tem članku opozarjata nase predvsem dve primesti:

1. zavračanje vsakršne upravičenosti polemike s člankom Črno in rdeče; »S kakšno strokovno, publi-cistično, filmsko kulturno in nasplošno moralno pra-vico je nekdo Krivdo spisal in jo Ekran objavil? In

to v času tolikanj zaprte situacije na področju naše filmske kulture, da hude stiske v svetu naše filmske ustvarjalnosti posredno pred XI. festi-valom jugoslovanskega filma v Pulju...?«

Avtor očitno identifikacijo nase z napadom na celotno jugoslovansko kinematografijo, zateka se to-rej nazaj v svojo strojno funkcijo, ki jo je bil v članku Rdeče in črno opustil.

2. Zato pa svojo splošno družbeno funkcijo uje-ljavi zopet ločeno, v drugi sferi. »Postopek, ki se ga pri tem poslužuje, induktivno približevanje je, dru problema. Ko razisk o verokih, ki so Dušana Logarja navedli do knega nasprotstva Francetu Brenku, ga najprej kritična s pisanjem v 8. šte-vilki lanske Tribune, v rhu vsega opazi dodatno razliko, da je namreč pisanje študentov druž-beno bolj razdiralno, je uvedlo klerikalistične elemente. Treba se je spustiti samo še po verokih, kako je mogla neka mladiška generacija ab-sorbirati klerikalističnino, ko pa vendar nima niti najmanjše takšne linije in možnosti. Odgovor je pri roki: »Ali uredni odbor ve, da je izhajala na primer tudi v študijem letu 1963/64 pri nas Tri-buna, list slovenskih študentov, in sicer pod tak-i imenotano perspektivo redakcije?«

Hop! In tako smo došli do točke, kjer nobeden državljan SFRJ, ki seveda z osnovno ureditvijo svoje družbe, ne bo razbil naprej, če mu je ta družba pri srcu. Dostajmo do tabuja, ki poja-njuje vsakršno nasprotje v tej družbi.

Tu se krog strokovne družbene funkcije zopet sklene. Ta dogodek paznimu kot primer v sklo-pu širše tendence v danem družbeno kulturnem dogajanju, tendence, ki lahko dokončno zapira in mitizira celotno družbo situacijo. To je tendenca po opredeljevanju, ki temelji na kritični in samo-kritični raziskavi dejstva neokot, ampak na she-matiziranju naprej vsajenih obrazcev. Takšna tendenca uveljavlja izvirno metodo obravna-vanja družbenih (in drugih) konfliktov: to je me-toda, ki konflikta ne vnaša, ampak dokazuje in opravičuje njihovo neobstoje s pomočjo mitov in tabujev. Javna licitacija.

Lado Kralj

mera za mero

ADAMOV: POMLAD 71

Če bi Stjepka Droščeva (Pariska komun-a v luko-ov-nih prizorih) govorila na enako dimenzionaren in zaradi neposredne človeške vsebine pratesljivo pa tragičen način tekst, ki bi bil tudi sam, po svoji vsebini globlji, manj politični in bolj zgodovinski od tistega, ki smo ga poslušali na premieri prega slovenskega Adamova, bi bil tudi problem kritike sam po sebi manj delikaten in neposrednejši, kakor je zdaj. Pri političnih paroli Pariske komun-e, kakor jo je dala S. Droščeva, je treba sicer v celoti pri-trditi. Človeško vsebino, tisto, ki je po svoji prvinski strukturi motiv in problem sleherne umetnosti, se posebej gledališke, smo pa občutili kot popolno manjkamje. Najbrž je tudi zato ostal aplavz Arthur-ja Adamova na ljubljanski premieri osamljen in brez odmeva. Bili smo priče avtentične reinkarna-cije političnih smotrov Pariske komun-e 1871. in gro-testne odzornosti njene zgodovinske resnice, ki mo-ra biti — kakor rečeno — identična človeški vsebini in stiski njenih neposrednih realizatorjev. Zato smo sponatoma asociirali na Alfreda Jarryja in se bolj spontano citirali prvo repliko njegovega kralja Ubu-ja: »Merdre!« V tem »merdre« ne bi bilo ne-po-polnskega obzornostnega sprenečeneja, samo po-nosno spoznanje tiste nujnosti sodobnega gledališča, ki jo direktor ljubljanske Drame Bojan Stih tako pogosto deklarira za duhovno, moralno, bojevitno in nepokupljivo kritično kulturo, ne da bi mu prav tako pogosto uspelo se gledališko realizirati in osmiseliti taisto kulturo in taisto kritičnost. Pri tem

ima ljubljanska Drama med vsemi slovenskimi gle-dališči pravičljivo največ možnosti. Lani smo gledali Caligulo Alberta Camusa in se jesli nad kritičnim konservativizmom Jožipa Vidmarja, letos gledamo za otvoritev sezone Pomlad 71 Arthurja Adamova in se jezimo nad gledališkim konservativizmom di-rektorja B. Stih in dramaturga Janeza Negra. Mo-žnosti Drame so namreč očitno ostale zapravljene. Kaj bo napisal J. Vidmar o tem kvintesenčnem po-javu gledališkega anahronizma, nas zdaj ne zani-ma. Njuno se nam zdaj predvsem analizirati razloge omenjenega jezenega ubjuevskega »merdre«, vsebino ugovorov zoper koncept in resnico gledališča v Po-mladu 71.

Adamova je režiral in insceniral gost iz Beogra-da ing, arh. Bojan Stupica. Njegovo ime nam je bilo sinomim za gledališko svežino, vitalnost in idej-no naklonjenost. B. Stupica nam je bil spred polne-ga, neodtujenega in avtonomnega gledališča, ki na-tanko vé, kje je perspektiva resnično modernega gledališča. Z režijo Adamova je režiser sam razbil mlj svojega gledališkega koncepta: koncepta kot ideje in nje realizacije, in nas sam prepričal, da najmo-njevoje gledališke prisotnosti v Ljubljani le ni tako neukinljiva, kakor se je dozevala v za-četku. Hkrati nam je Pomlad 71 dokazala, da je mo-góče o igralski kvaliteti ansambla Drame govoriti le v zvezi s kvalitetnim režijskim in repertoarnim konceptom. Sicer pa, da je le potencialna danost. Z Adamovom in Stupico je prišla na kont.

A. Adamov se je s Pomladjo 71 razkil kot ne-koliko modificirani brechtovski prenašalec zgodov-ne in njene politične vsebine na oder. Agitatorska nota je ostala: to je politična vsebina Pariske komu-ne. Adamov pa pozna tragiko, globljo od Brechtove: čas za ideje ni zrel, ideje morajo propasti, kakor so dragocene. Adamov pa je navezavalje le še takolme-novani »dramatik absurdar. Sleherni totalitarni politični organizem je absurdni, bi mogli posveti, saj terjajo človeške žrtve. Bedo konformizma je zame-njala tragičnost čiste žrtve. Dimenzije zgodovinske tragičnosti je zamenjala preproščina politične zmo-te. Psihološke volumne akterjev je zamenjala poezi-ja atmosfere, ki jo stvara množica kot dramski akter in kot celota in hkrati kot razčlenjen kom-pleks najrazličnejših drobni odnosov in epizodnih usod. Dramatična hiba le dramatične je v odsotno-sti enostosti dejanja, v pretirani pozornosti na po-

samezne epizode, ki pogreša globlje vezanosti a celoto, ki je potem bolj ekletičističen kot pa zares organski kompleks.

Ta ekletična osnova je pripeljala tudi do bistva Stupicevega režijskega poloma. B. Stupica se je na-stojni na monumentalnosti in fascinantnosti ogromne-ga števila igralcev, na vnanjo, se pravi formalno, mikatnost spektakla. Tega spektakla pa ni razrešil n-jal v smeri ustvarjanja poetične atmosfere, kakor je bilo po Adamovu pričakovati, ampak se je ori-entiral samo v smeri psihologije. Psihološki volum-ni posameznih usod pa so bili po svoji tekstovski fragmentarnosti obojeni, da ostanejo na pol poti, nezaključeni, ter da se iztrgajo na vulgarizirane-m psihološkim »mroju melodrame, histerije, semim-entalnosti površnega rezeronstva itd. Z eno besedo: po-nemostavljen psihološke pose. Absurdna nota ada-movskega tipa teatra je bila že tu izključena. Gledališče Pomlad 71 se je iz občutljive poetične struk-ture spremenilo v gledališko formalistično perfec-tionirane organizacije. Tu je ing, arh. Stupica resnič-no osvajal. Kot organizacijski koordinator tega napovednega igralskega in tehničnega aparata je uspešno začudenje, saj je premiera prešla brez vsa-kega kršnega klisa. Da pa je režiser pri tem posamez-ni kršne dešele znižal na nivo dilematičnega psiholo-giziranja in najpreprostejšega rezeronstva, mislim, ni treba posebej pripovedovati. Praa je po Stupici očitno tehnična organiziranost predstave, kateri so individualni igralski prispevki absolutno podrejeni in zavoljo nje tudi ohranjeni v svoji spontanosti, za-odornosti in izpovednosti.

S tem se je seveda mogoče strinjati ali pa ne strinjati. Groteska se začne takrat, ko ta gledališki totalitarizem sleherni resnično človeško vsebino zniža na nivo najbanalnejše agitke in jo tako prak-tično zanika. Formalna perfekcija postane smešna in odvečna. Na tem nivoju je treba v celoti odkli-niti Stupicevo koncepcijo, hkrati pa se vprašati po razlogih, ki so dramaturga Drame privedli do tega, da je Pomlad 71 uvrstil v repertoar in s tem po-funcionalno podprl gledališki formalizem ter nega-cijo resnično vsebinskega vidika sodobnosti. Videti je, da vsebina teh razlogov ne more biti posebno globoka in prepričljiva in da imamo opraviti z dra-maturgijo, ki je sodobna samo po imenu svojega avtorja, sicer pa v temelju nezanimiva, dolgočasna in anahronistična.

Andrej Inkret

KDO SE BOJI VIRGINIJE WOOLF

Abstraktna kritika kritike

Navada je, da na začetku vsake sezone gledališki direktorji pišejo uvodnike v gledališki list. Tudi je navada, da so ti uvodniki na moč splošni, abstraktni in načelni. Pravijo, da drugačni biti ne morejo. Dej-stvo je, da se iz njih pri najboljši volji težko raz-bere, kaj direktor hoče. Tudi Bojan Stih, direktor Slovenskega narodnega gledališča Drame, se zelo na-čelno in abstraktno giblje v vodah načelnih in ab-straktnih pojmov, kot so: repertoarna aktualizacija, posodobenje igralskega in režijskega dramske in. Do sem bi bilo vse še kar nekam v redu. Bojan Stih pa se v prvem odstavku svojega spisa (Na pragu se-zone, Gledališki list 1964/65, šte. 1) loti kritike, ki je skozl minulo sezono spremljala delo Drame. Kri-tika kritike je boječa, načelna, abstraktna in je po starem komedijskem načinu zrasla iz zamerljivi-vosti, tako da človek spet pri najboljši volji ne ve, čemu takole publicistično komedijanstvo služi. Bojan Stih piše takole:

»Zakaj kritika je neločljivi sestavni del gledal-škega dela in prizadevanj. Tiste sodbje, ki so odpirale nove vidike in prispevale tako v strokovnem, kakor tudi v idejnem estetskem pogledu sodobne pobude, so seveda za vsako gledališko skupnost dragocene in plodne. Tam pa, kjer smo se srečali s konservati-vnimi načeli, ki so v svojem jedru nekakšen zakrnel duhovni dedič klasičističnega in bidermajerskega očusa, smo morali zavzeti odklonilno stališče in ostati zvesti svojim načelom. Nič manj ni bilo naše stališče jasno do tistih modrijanskih razpravljanj, ki se sporadično pojavljajo v obliki lepomniškega ekvilibrista, izviračočega iz našega, v tradiciji utr-jenega manjvrednostnega kompleksa pred svetom in ki se po pravilu sprevrča v omnipotenten psev-doavangardizem. Prav blizu tega modrijanskega vrtička, takorekoč za njegovim plotom, pa poganja še nekaj blehlih rožic samoljubne ujaljenosti in umet-niške nemodi, s katerimi si v resno umetniško ho-tenje usmerjeno gledališče res ne mora prav nič pomagati.«

Lansko sezono so delo ljubljanske Drame spre-m-ljali (po abecedi): Andrej Inkret, Dušan Jovanović (Tribuna), Filip Kalan (TV), Vladimir Kralj (Sodob-nost), Ala Peče (Delavska enotnost), Vasja Predan (Ljubljanski dnevnik, Naši razgledi), Ljorže Smasek (Večer) in Josip Vidmar (Delo). Bojan Stih je nad nje stresel fenomenološke etikete svoje jeze, revolte in strinjanja. Pričakovali smo več. Če se direktor Drame, poglavite slovenske gledališke institucije, loti kritike kritike, bi po vsej pravici lahko prič-kovali, da ne bo ostal samo pri načelnem etiket-iranju in disavalficiranju, ampak da bo šel v kritično analizo, v polemiko. Edinole to bi navsezadnje tudi imelo svoj smisel.

Zdi se, pa, če se natanko premislimo, pridemo do te-zave: kako si bi slovenska gledališka kritika pravič-no in nepristransko razdelila etikete, katere ji je tako nemotljivo ex cathedra narečal direktor ljub-ljanske Drame Bojan Stih?

II—

France Anžel, Avtoportret, litografija 1964

Sodobnost

Prvi vtis, ki ga zapustijo zadnje tri številke (7, 9, 10) Sodobnosti, je, da se je revija dinamizirala, da je postala v večji meri kot poprej občutljiva za družbeno dogajanje in prerivanja v slovenskem kulturno političnem prostoru, da je napravila nov korak v preseganju svoje literarne tradicije, zavedajoč se, da je edino takšna smer njenega nadaljnjega razvoja realna in možna, če se noče negirati v svojem bistvu, v svojem najglobljem smislu in pomenu, namreč kot kulturno dejanje, pa zato tudi praktično prenehati eksistirati. Potreba po tej usmerjenosti revije pa se ne kaže samo v spontano naraslem številu prispevkov, ki po svoji vsebini prehajajo pozicije čiste, anemične kulture, temveč se predstavlja že kot jasno opredeljena zavest (npr. v članku Nika Grafenauerja *Kultura in nekultura*). Očitno je torej, da poteka v reviji določen proces prevrednotenja starih in uveljavljanja novih pojmovanj vsebine njene dejavnosti in smisla obstoja sploh. Seveda ni mogoče trditi, da so ta proces sprožili le zadnji kulturno-politični dogodki pri nas, zlasti pa spremenjena situacija, ki je nastala z (administrativno) ukinitvijo Perspektiv, da prej torej podobnih hotenj in premikov v reviji ni bilo. Nasprotno, vse prejšnje številke tega letnika so dokaz, da so se ta stremiljenja v razvoju revije kazala že precej dolgo, da torej ne pomenijo nekaj bistveno novega, revolucionarnega, kar ne bi bilo v skladu s kontinuiteto njene rasti in ne bi nastalo iz njenih popolnoma organskih potreb. Dokaz, da je temu res tako, pa so po drugi strani tudi omenjene zadnje tri številke revije, saj se v njih še v veliki meri križa tradicionalni in danes že preseženi koncept pisanja z novimi, vsebinsko polnejšimi in družbeno prizadeti. V neliterarnem delu revije naletimo na takšno, danes povsem neustrezno, obliko pisanja predvsem pri kritiki, in prvi vrsti pri književnih ocenah. Le-te so skorajda vse pisane v družinsko kramljajočem slogu, ki gre v svojem popuščanju celo tako daleč, da se trudi iskati v še tako ne vrednem delu iskrico umetnosti, in ki zvečine po svoji miselni vsebini in analitični ostrini ne presega najbolj povprečne časopisne recenzije. Vseh teh sestavkov seveda ne morem oceniti, niti se mi to ne zdi potrebno. Kot najbolj izstopajoč primer naj navedem pisanje Stiri knjige verzov, v katerem si je pisec France Novak po golem naključju dovolil skupaj in na vsega pet in četrt strani impresivno »obravnavati« zadnjo zbirko treh tako različnih pesnikov kot so France Kosmač, Janez Menart in Dane Zajc in si pri tem privoščil izkazati svoje pomanjkanje kakršnega koli stališča in estetskega čuta. Ob tem je treba še pripomniti, da je glede izbire knjig za oceno sleherni koncept ali kriterij popolnoma nečitljiv, saj se v reviji ocenjujejo tako dela brez vsake veljave kot dela, ki pomenijo resnični kulturni dogodek. Ugovor, da je to stanje nujno, ker prevzema revija nase dnevno časopisje, pa ga (zaradi svoje inertnosti) ne opravi, je kljub svoji utemeljenosti jalov: revija ne more ažurno spremljati naših edicij niti ne more spremljati vseh, in navsezadnje ima tudi mnogo preozek krog bralcev, da bi mogla s to svojo dejavnostjo doseči želeni učinek nekega nadomestila.

Vendar pa moram istočasno podčrtati od opisanega povsem drugačen, prav diametralno nasproten koncept pisanja o književnem delu, ki se že uveljavlja na straneh revije in najavlja možnost in smer preraščanja dosedanjega. To je predvsem odlična in z izredno inventivno metodo, ki združuje oziroma poenoti pišeča lastna razmišljanja z idejno analizo dela, napisana študija Dušana Pirjevca *Ob Sartrovem Gnosu*. Podobno je tudi vredna vse pozornosti študija Marjete Pirjevce *Pogled v svet Marcela Prouta*, ki jo je avtorica napisala ob izdaji slovenskega prevoda »V Swannovem svetu«, prvega dela Proustovega gigantskega romana *Iskanje izgubljenega časa*. Avtorica je v svoji študiji daleč presegla samo ocenjevanje slovenskega prevoda, saj nam v njej eksplicira Proustovo stvarjalsko pot in miselno nit, kot sta obseženi v njegovem celotnem romanu, pa nam obenem še oriše njegovo osebnost. Enako velja tudi opozoriti na študijo Katarine Bogataj o življenju in delu umrlega angleškega pisatelja in esejista Aldousa Huxleyja. Med esei in članki, ki niso neposredno napisani na rob preteklim kulturnim in političnim dogodkom, se po svoji družbeni zanimivosti in ostrini misli dviga nad vse ostale Dušana Pirjevca *Položaj pisatelja*, zapisan ob smrti Juša Kozaka.

Članek daleč presega dimenzije in stil običajnih nekrologov, predstavlja tehten, stvarno in do kraja pravično, brez vsake patetične in apologetske primesi podan oris Jušove osebnosti, pa obenem analizo neke vojne generacije in osebno izpoved. Nadalje velja omeniti članek Svetozarja Stojanovića *Družbena kritika v socializmu*, ki dasi na nekaterih mestih nekoliko preveč poenostavljeno, toda zato kar se da poučno razpravlja o vlogi, pomenu, zatiranju in možnostih kritike v socialistični družbi. Članek je glede na našo današnjo socialno situacijo nedvomno zanimiv in aktualen, tem bolj ker je piscu osnova za razmišljanje prav analiza jugoslovanske stvarnosti. Enako poučen, čeprav z druge strani, je članek Ivan Denisovič, njegovi prijatelji in sovražniki H. P. R., ki nas izčrpno obvešča o spletu kulturno-političnih dogodkov okoli Solženicinove povesti *En dan Ivana Denisoviča v SZ*, pa pri tem jasno razkriva vso primitivnost ocenjevanja umetniškega dela s strani politične in kulturne birokracije in očrta položaj umetnosti in umetnika v sovjetski družbi. O pri nas zanemarjenem vprašanju razrednega in socialnega grupiranja v današnjih razvitih kapitalističnih in socialističnih družbah razpravlja Janez Jerovšek v članku *Kriteriji razrednosti v razvitih družbah*. Medtem ko je njegov izraz jednat in zato tudi izredno preciziran, v članku samem pa vselej prisotna komparacija z našo družbo in njenimi strukturami, pa je članek Franceta Černeta *Ekonomija in morala* močno razvlečen, orientiran predvsem na golo teoretiziranje in določanje pojmov, pa nezainteresiran za analizo in oceno položaja ri nas.

Ingo Paš

LIKOVNA RAZSTAVA

Vanja Radauš

Ko slišimo ime tega kiparja, pričakujemo mnogo več, kot nam nudijo ekspoziti v Mali galeriji. Se bolj smo preseženi, ko ugotovimo, da so akvareli nekoliko boljši kot plastike.

Ko vstopimo v razstveni prostor, se naše oko najprej ustavi na intenzivnih barvah akvarelov, medtem ko plastiki skoraj ne opazimo, ker imajo zaradi materiala (so namreč iz mavca) varovalno barvo.

Akvareli so brez dvoma močnejši del razstave. Tehnika ni nova in kakor pravi Sedej v »Sodobnosti«, spominja na Jakija, prav tako barvna skala. Akvareli so večinoma izrazito dekorativni, kar pa je tudi njihova edina kvaliteta. Organizirane umetnine prav gotovo niso, vsaj večina ne. Skoraj vsak efekt je rezultat slučajnega razlivanja barve, se pravi: zgolj rezultat tehničnega eksperimenta brez res-

nejšega avtorjevega sodelovanja. Zadovoljijo nas, kolikor nas sploh zadovoljijo, le kot lepa tkanina in nič bolj. Svet, ki nam ga kažejo, že zdavnaj poznamo, tehnika nam je znana, le zelo redko najdemo pravo — Radaušovo vsebino, tako da se moramo vprašati, zakaj je kipar vse to naredil. In najverjetnejši odgovor, ki se nam ponuja, je: moda, menažerstvo, prodaja.

Le pri nekaterih slikah, ki se dvigajo nad povprečje razstave, začutimo roko ustvarjalca in nimamo občutka, da je vse le plod slučajnega razlivanja barve in najdemo v njih vsaj sled umetnikovega pravega sveta.

O plastiki pa ne moremo niti reči, da je dekorativna, temveč je preprosto neuspela. Pri tem seveda precej sodeluje ponesrečeni material — nepatimirani mavci. Forme plastike pa naravnost zahtevajo kovino. Tudi plastika nam ne pove nič novega, pravzaprav nam nič ne pove. Zbrane oblike naredi mavec bolj brezoblične in zastojni bi iskali v njih organizem prave umetnine. Očitamo jim lahko, da ne živijo in da nas pustijo popolnoma neprizadete. Če bi jih odstranili z razstave, najbrž tega ne bi niti opazili. Vprašanje, zakaj je kipar vse to naredil, se nam ob plastiki postavi še odločnejše in odgovor je najbrž kar isti.

Razstava je torej nasploh nezanimiva, razen če nas zanima, kako vplivata menažerstvo in komercializem na umetnika.

Braco Rotar

Hipograma

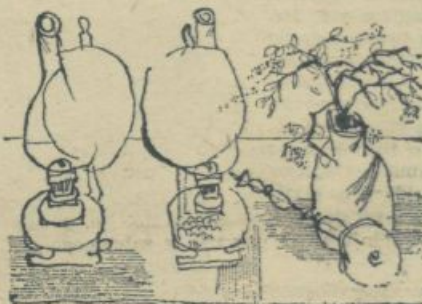
RAZLOČNOST IN DOSLEDNOST

Tožiš, da »Pirjavec ščiplje oblast« v tvojo »lastno zadnjo plat.« Žrtev je bridka, tvoj delež grenak — dokler spet ne oblečeš hlač.

EKONOMIJA IN MORALA

Od vročega se lonca ograjuješ. To ni dovolj, tovariš. Kaj, če na tihem le ne pritrjuješ?

Valjhun

Vinjeta Leopolda Hočevarja

GLOSA

O JAVNI KORISTI

Javna korist so tisti najsposobnejši interesi kar najširšega, večjega dela družbe (če že ne vse družbe) v nekem času in prostoru, ki naj bodo temeljni ravnanja vseh pripadnikov in naj se tudi pravno zavarujejo; zoper tiste, katerih ravnanje ni v skladu z javno koristjo, se uporabljajo sankcije. Ker je ravnanje v skladu z javno koristjo nadvse moralno je nekdo svoje še tako zasebniško ravnanje skušal opravičiti kot dejanje v javno korist. To mu bo uspelo pač tako dolgo, dokler ga ne bodo ljudje spregledali, ali pa tudi po tem, če ima prav on v rokah monopol bodisi odločanja o neki zadevi bodisi direktna sredstva prisiljevanja. Pride do očitnega absurda: tisti, ki naj bi branili v imenu večjega dela družbe njene splošne koristi, brani svoje manjšinske koristi. To je sumirana vsebina birokratizma, hkrati pa tudi očiten primer razpona med stvarnostjo in normativnostjo, teorijo in prakso.

Javno korist, splošne družbene interese bi bilo treba tudi v naši državi veliko bolj precizirati, kot je bilo storjeno do danes. Kajti v jugoslovanskih pravnih normah je v dispoziciji velikokrat rečeno, »kadar to nalaga javna korist«, nakar se navaajo sankcije, ki so čestokrat precej hude. Nisem za to, da se koristi družbe ne zavarujejo, sem pa proti, da je ta javna korist harmonika, ki jo npr. upravni organi lahko po lastnem posluhu raztegujejo. V tej smeri seveda tudi ustava s splošno določbo v 40. členu, ko govori, da »teh svobodnin in pravic (političnih) ne sme nihče zlorabljati za rušenje temeljev socialistične demokracije, s to ustavo določene ureditve, za ogrožanje miru, enakovrednega mednarodnega sodelovanja ali neodvisnosti držav, razpihova-

nja nacionalnega, rasnega ali verskega sovraštva ali nestrpnosti ali za škujanje h kaznivim dejanjem in tudi ne na tak način, da bi se žalila javna morala«, ni povedala dovolj. Se vedno ostane veliki manevrski prostor in nujno bi se bilo lotiti določite podrobnejše vsebine teh pojmov. Če namreč hočemo biti avtentični ljudje, samoupravljavci, kreativni in svobodni v svojem delu in iskanju, raziskovanju družbenih protislovij in določanju nadaljnje poti v socializmu, moramo omejiti in precizirati pojem temeljev, ki jih v naši državi ne smemo rušiti, (na najbolj splošne osnove družbenega sistema, primerno poglobljene in formulirane) ne pa da nam predstavljajo javno korist čisto trenutno naključje, improvizirane odločitve forumov, četudi najvišjih. V nasprotnem primeru institucionaliziramo te forume kot vsemočnejše in vsevedne oblastnike, sebe pa kot nevednejše in podložnike.

Povrnimo pa se k odločanju upravnih organov! Zlorabo njihovih kompetenc omogočata še dva pravna instituta, ki sta pogosta v naših pravnih normah: diskrecijska oblast in nepotrebnost obratno odločbe. Diskrecijska oblast — to pomeni, da upravni organ po prosti presoji odloči o neki zadevi — se utemeljuje s preveliko zapletenostjo primera, ki onemogoča, da se v dispoziciji pravne norme predvidijo vsi pogoji, ki bi zahtevali določeno (isto) odločitev. Tako je na primer organom tajništva za notranje zadeve popolnoma prepuščeno, da odločijo, ali bo nekdo potoval v tujino ali ne; namesto da bi se navedli konkretni vzroki, recimo dokazala nevarnost, da bo v tujini pisal, agitiral ali se organiziral zoper sistem v domovini, sovražni odnosi s tujo dr-

žavo, pomanjkanje deviz za vse, ki potujejo v tujino itd. Predpostavlja se, da bo upravni organ odločil po najbolj-ši vesti, toda zgodovina nas uči, da je policija kot najneposrednejši faktor oblasti pogosto branilec ozkih interesov skupin ljudi, ki imajo v rokah (izvršno) oblast, pa mora tudi opravičiti svoj obstoj. Zato je nujno natančneje določiti primere, kdaj lahko upravni organ odloči tako in kdaj drugače. Nadaljnji korak k demokratizaciji in premagovanju birokratizma, samovolje in ideološke diskriminacije je tudi nujnost, da so vse odločitve obrazložene; danes tega po mnogih predpisih (med drugim tudi po pravilniku o potnih listinah za prehod čez državno mejo) ni treba. Pritožba je seveda dopustna. Toda ker se v pritožbi nima na kaj opreti, lahko navaja samo kršitve procesualnih določb ali pa se čim bolj izpoveš in dokazuje svojo pripadnost, vendar ne samo sistemu, temveč družbene ureditve itd. (kar je že samo po sebi za večino žaljivo) — to bi bilo premalo, ampak tudi odločitvam političnih forumov, pa če so še tako neumestne in birokratske.

Temeljni izvor vsemu temu ravnanju — deloma tudi omenjenim pravnim normam samim — je skrb za lastne pozicije, nezaupanje do ljudi, samozvana mesijanska vloga itd., kar prihaja v očitno nasprotje z deklaracijami o samoupravljanju. Tudi iz tega dušebrižništva se potem posega v revialni tisk, prepoveduje se objava člankov, predvajanje filmov, uvoz in razširjanje knjig itd. To ravnanje ima ob veliki pasivizaciji, privatništvu in neavtentičnosti ljudi, povzročeni v precejšnji meri tudi s temi in podobnimi metodami, vernega zaveznika v številnih oportunistih, ki gradijo svoj položaj v družbi ne na podlagi dela, znanosti, samoupravljanja, demokratičnosti, ampak na podlagi odnosov do »višjih« forumov, zvesto služeč načelu: »kdor ni z nami, je proti nam«.

Drago Demšar

ANAHRONIZEM 20. STOLETJA

Letošnje leto je odbor za mednarodno dejavnost univerzitetnega odbora ZSJ navezal pismene stike s študenti na Freie Universität (Svobodna univerza) v Zahodnem Berlinu in jih povabil na 10. mednarodno študentsko srečanje v Ljubljani. V istem času, od 6. do 20. julija, pa so tudi v Berlinu priredili Internationale Woche in s prijateljem Metodoma sva se ga udeležila kot predstavnika ljubljanskih študentov.

Zahvaljujoč centralnemu odboru ZSJ in centralnemu komiteju ZMJ v Beogradu in njuni administraciji, ki nama kljub več telefonadama najprej sploh nista poslala dnevnice, končno pa le za enega, sva po 24-urni vožnji z vlakom dopotovala v Berlin z dvodnevno zamudo. Nekoliko sva bila razočarana nad skromnim številom udeležencev, z nama vred le deset — iz skandinavskih dežel, Velike Britanije in Francije. Toda brž so nama nad vse prijazni gostitelji pojasnili, da so povabili tudi študente iz nekaterih vzhodnoevropskih držav — z izjemo Demokratske republike Nemčije seveda — da pa ti sploh niso odgovorili z izjemo Poljakov, ki pa so udeležbo — odpovedali. Toda že naslednji dan se je naše število povečalo še za dva študenta beogradske univerze, ki sta pripotovala z letalom in vsak s skoraj dvakratnimi najinimi skupnimi dnevniciami...

Na vsakogar, ki pride v Berlin, naredi gotovo največji vtis zid (Mauer), ki deli mesto na dva dela in razlika med obema deloma mesta.

Zid

Zid, ki so ga dale po 13. avgustu 1961 zgraditi oblasti Nemške demokratične republike (DDR) in ki ga tvorijo hiše z zazidanimi vrati in okni, umetno zgrajene pregrade, prepletene z žico in posute s črepinjami, je ustvaril iz zahodnega dela mesta, ki ima sicer poseben status v okviru Zvezne republike Nemčije, resničen otok na ozemlju DDR. Zahodni Berlinčani prikazujejo zid kot ukrep, ki naj bi preprečil pobege vzhodnonemških državljanov. Le-teh je po zahodnonemških podatkih do leta 1961 pribežalo v zahodni Berlin oziroma v Zahodno Nemčijo preko 3 milijone, vzhodni Nemci pa v publikaciji, ki jo med drugim informacijskim in propagandnim materialom dobiš na mejnem prehodu iz zahodnega v vzhodni del mesta, navajajo, da je bil to

obramben ukrep zoper dolgoletne agresivne ukrepe zahodnih Nemcev, ki so vzbujali nevarnost revanšističnih pohodov na vzhod. Ne glede na to, komu človek verjame, je pogled z obeh strani na zid grozljiv: z zahodne strani je popisan z KZ (Konzentrations Lager), tik pred njim pa vidiš v pločniku izkopane luknje, v njih križ s tablo in venci — spomin na tiste, ki so jih vzhodno-nemški policisti postrelili na begu. Na vzhodni strani je nekaj deset metrov pred zidom v bližini Brandenburških vrat še žična ograja in napis, da je prepovedan dohod k zidu; oboroženi vojaki z brzostrelkami so pripravljeno dokazati to vsak trenutek.

Gospodarski boom — še vedno?

Zunanji videz obeh delov Berlina je zelo različen. Zahodni del mesta — ki smo ga imeli priložni bolj spoznati, je zelo heterogen. Moderni in luksuzni center, mirne četrti vil s konca prejšnjega stoletja, z velikimi vrtovi, naselje prijaznih majhnih hiš ameriških oficirjev, nešeta gradbišča, predvsem pa izgradnja cest in križanja v raznih ravneh, pa zopet stare in zapuščene hiše. Sam center je resničen dokaz — »za nemški gospodarski čudež«: moderne poslovne stavbe, prepolne trgovine, luksuzni gostinski lokali, predvsem kavarne, v katerih sedajo skoraj samo osamljene ženske pri šestdesetih letih, avenije, po katerih derže reke mercedesov in ameriških vozil, svetlobne in drugačne reklame številnih firm, filmov in artiklov, med njimi mnogo ameriških. Vse to je posledica posebne ekonomske politike Zahodne Nemčije in ZDA do zahodnega Berlina, ki naj bi kar najbolj nazorno pokazal dosežke in visoki standard kapitalizma in kot tak služil propagandnim in političnim manevrom bomske vlade. Industrija, trgovina in druge veje gospodarske dejavnosti uživajo posebne ugodnosti: prometni davek je nižji, laže dobe kredite itd., mezde delavcev so višje kot v Zahodni Nemčiji, stanovanja se grade hitreje, kdor se poroči, dobi takoj kredit 3000 DM itd. Vse to naj bi zagotovilo večji priliv kapitala in delovne sile v ta otok, ki ga z Zahodno Nemčijo povezuje le 50 km ceste, železnica in zračna pot. Akuten je posebno problem preskrbe s surovinami, ki jih morajo zaradi nerazvitih gospodarskih odnosov z DDR in vzhodnoevropskimi državami, ki so posledica hladne vojne, dovažati iz Zahodne Nemčije. Tudi se

delavci iz Zvezne republike zelo neradi odločajo za delo v Berlinu, saj so tam v bistvu vključeni v samo mesto, čeprav še tako veliko, pestro in polno zelenja in jezer. Postavitve zidu pa je popolnoma omejila bistveni vir priliva delovne sile iz DDR.

Reichstag obnavljajo

Da pa je tu nekoč res divjala vojna, se vidi v zahodnem delu predvsem na področju zahodno od Bradenburških vrat in okoli Reichstaga, kjer je vse zravnano in raste trava. Vendar je tudi tu nemški duh, kakor ga sicer srečujemo v razgovorih z ljudmi, predvsem s političnimi funkcionarji, še živ in prisoten. Reichstag, med vojno zelo porušen, vneto obnavljajo in v njem že imajo, namesto v Bonnu, zasedanje nekateri odbori Bundestaga; Willy Brandt, zahodnoberlinski župan, pa je v razgovoru, ki smo ga imeli, tudi predvidel, da bi po združitvi Nemčije postal Reichstag ponovno sedež nemškega parlamenta.

Združitev

V združitvi obeh nemških dežel vsi zahodni Nemci, s katerimi smo govorili, vneto verujejo. Nemško demokratično republiko imenujejo v razgovorih in tisku »takolimenovana« (sogennante DDR) ali pa »sowjet zone« ali celo »mittel Deutschland« (srednja Nemčija), vendar baže ne mislijo srednja v relaciji zahod—vzhod, ampak sever—jug, sodeč, da je del srednje Nemčije tudi že v ZRN. Stvar posameznika je pač, ali tej geografski interpretaciji verjame. DDR torej smatrajo kot državo, kjer se s pomočjo Sovjetske zveze drži totalitarni režim z enotno socialistično stranko (SED) Nemčije in Walterjem Ulbrichtom na čelu kot edino dejansko pomembno stranko. Zato tako oni kot tudi seveda bomska vlada ne priznavajo DDR kot suverene države; s tem povezano Hallsteinovo doktrino pač tudi mi dobro poznamo. Vendar se politične stranke in študentske politične grupacije tudi v tem vprašanju precej ločijo: medtem ko je levica za navezavo dejanskih (ne pa seveda diplomatskih) stikov, se, čimbolj proti »desni« gremo, ta odnos zaostreje.

Drugi svet

Prehod v vzhodni Berlin je dovoljen vsem Nemcem, ki imajo vizo za Zvezno republiko Nemčijo, pa tudi Zahodnim Nemcem, z izjemo tistih, ki imajo stalno bivališče v zahodnem Berlinu. Obsežno, okoli 2 km dolgo, področje od Brandenburških vrat do Aleksander-platz vzbuja človeku čudne občutke: široka avenija Unter den Linden in velikanski trgi ter ploščadi ob njej so precej prazni, ostanki bombardiranja so zelo vidni, promet je malenkosten. Šele na Alexanderplatz življenje zaživi, vendar ne vzbuja vtisa centra kot enomilijonskega velemeda. Če človek gleda samo zunanjo podobo — in mi na žalost nismo imeli možnosti pogovarjati se z ljudmi — niti nismo imeli vpogleda v družbene mehanizme — in primerja z zahodnim Berlinom, se vendar — kljub temu, da je razlika v opremljenosti trgovin, prometu, oblekah ljudi velika — počuti nekako bolje, bolj domače, počuti se dejansko v mestu delavcev, proletariata, in ne kapitala in blišča zahoda. Toda počutje je eno, objektivno dejstvo: standard prebivalstva pa drugo. Tukaj pa zija med obema deloma Berlina precejšnja razlika, čeprav skušajo vzhodni Nemci na primer zgraditi monumentalno Karl Max Alejo, ki naj bi se po svojih lokalih in hotelih kosala z zahodnimi. Jasno je, da v njih lahko biva predvsem zahodni turisti in razne vzhodnoevropske državne delegacije, ki jim ni »treba« gledati na denar. Vendar vlada tudi tu nekaka praznina; in poleg tega so takoj za luksuznimi lokali — stanovanjski bloki.

Univerze

Prva univerza je bila v Berlinu ustanovljena leta 1809 — Friedrich-Wilhelms-Universität unter den Linden, volilo Wilhelma von Humboldta. Tehniška visoka šola v Charlottenburgu je nastala leta 1879 z združitvijo gradbene akademije iz leta 1799 in obrtne akademije iz 1821. Po vojni je prva začela z delom februarja 1946 Univerza Berlin, današnja Humboldtova univerza, v vzhodnem delu Berlina, ki je bil pod sovjetsko zasedbeno oblastjo in kjer so, po pisanju zahodnonemških kronistov, študentje že kmalu občutili pest totalitarnega režima. Študentje so se uprli ogrožanju akademskih pravic in na protestnem zborovanju aprila 1948 zahtevali zgraditev svobodne univerze v zahodnem delu mesta. Mestna skupščina zahodnega Berlina je to zahtevo podprla; z veliko hitrostjo in ob izdatni pomoči ameriškega kapitala, posebno Ford Foundation, so začeli graditi in decembra 1948 so svečano odprli Frei Universität (FU), ki jo še vedno povečujejo z novimi zgradbami in učnimi pripomočki. Tehniška univerza (TU) je ponovno začela z delom že aprila 1946 v Charlottenburgu, to je tudi v zahodnem delu mesta. Razen njih obstajajo v Berlinu še štiri visoke šole: za teologijo, likovno umetnost, gledališče in glasbo.

Nekaj o FU

Freie Universität sestavlja šest fakultet: medicinska, veterinarsko-medicinska, filozofska, matematično-naravoslovna, fakulteta za gospodarstvo in socialne vede ter veliko število inštitutov: med njimi inštitut za vzhodno Evropo in inštitut za Ameriko, ki kažeta po eni strani poseben interes Berlina oziroma zahodne Nemčije za določena področja, po drugi strani pa izredno široko in tesno povezovanje univerze z inštitucijami v ZZZd. Številne moderne, prostorne, dobro opremljene stavbe so posejane predvsem v berlinskem okraju Dahlem; med njimi je najpomembnejši in zelo funkcionalna Henry Ford — Bau.

Na univerzi študira sedaj preko 15.000 študentov. Da bi se ti čim bolj izpopolnili v svojem študiju, se zelo pospešuje in finančno podpira eno ali dvosemestarski študij v tujini, posebno če so študentje Berlinčani. Kot gostje predavajo v Berlinu številni tuji profesorji — že v prvih petih letih po ustanovitvi jih je bilo 500; sedaj pa jih mnogo ostane kar kar po ves semester ali leto. Mnogo raziskav delajo nemški profesorji tudi direktno v sodelovanju s profesorji ameriških univerz. Na FU študira tudi okoli 2000 tujih študentov. Vse to kaže na prizadevanja po čim večji internacionalizaciji univerzitetnega študija, kar je v skladu s samim razvojem znanosti in potrebami posameznih dežel.

Jasno je, da vsi študentje ne živijo v rožnatih razmerah, čeprav je z ozirom na precej višji standard kot pri nas razumljivo, da se lahko večji del preživlja z denarjem, ki ga dobe od staršev. Vendar morajo plačevati za študij precej visoke pristojbine. V študentskih domovih (kjer so sicer samo enoposteljne sobe) stanuje le 650 študentov, maksimalna štipendija, ki jo lahko študent po posebnem Honeferjevem modelu dobi od države, je 250 DM oziroma če dohodki staršev presegajo določen minimum toliko manj v skladu s presežkom: to pa je relativno malo. Obstajajo pa še razne druge oblike finansiranja študija (po posebnem zakonu za otroke v vojni padlih Nemcev, verske skupnosti) kakor tudi razne druge koristne in upoštevane vredne institucije.

DRAGO DEMŠAR

Tudi letos je organiziral odbor za mednarodno dejavnost pri univerzitetnem odboru tradicionalni mednarodni študentski seminar. Seminarja, ki je trajal od 5. do 21. julija v Ljubljani, se je udeležilo blizu petdeset študentov iz inozemskih univerz in študentskih organizacij, s katerimi vzdržuje univerzitetni odbor ljubljanske univerze dobre stike. V vrsti predavanj so se udeleženci seminarja seznanili z dosežki in problemi našega družbeno-političnega, kulturnega in gospodarskega razvoja. Velja omeniti, da so udeležencem seminarja med drugimi predavali tudi predsednica glavnega odbora SZDL Vida Tomšičeva o vlogi družbenih organizacij, dekan ekonomske fakultete dr. Janez Stanovnik o problemih mednarodne delitve dela, medtem ko je predsednica društva slovenskih književnikov Mira Miheličeva predavala o povojnih kulturnih tokovih v Jugoslaviji. Razen tega so se tuji študentje razgovarjali s predstavniki občinske skupščine Ljubljana-Center o komunalni samoupravi, s člani delavskega sveta podjetja »Avtomontaža« pa so se pogovarjali o problemih samoupravljanja. Na koncu seminarja so obiskali Bled, Vrščič, Bovec, Novo Gorico in Ankaran. Na sliki: prihod udeležencev seminarja. (dM)

Obvezna telesna vzgoja na mariborskih višjih šolah

Na zadnji seji sveta Zdrženja visokošolskih zavodov so po referatu prof. Marinca sprejeli sklep, da bo letos telesna vzgoja obvezen predmet na VSEH višjih šolah v Mariboru. Iz referata je razvidno naslednje: »Vsaka višja šola naj bi postavila enega profesorja, ki bi bil tudi strokovnjak za določeno športno panogo. Po anketi, ki so jo izvedli med mariborskimi študenti, so izbrali šest športnih panog: košarka, rokomet, odbojko, nogomet, atletiko in orodno telovadbo. Razen tega bi organizirali tudi plavalne in smučarske tečaje. Profesor, strokovnjak za določeno športno zvrst, bo treniral študente vseh višjih šol; tiste študente, ki se bodo pač odločili za določeno športno panogo. Zaradi tega ni dojazni, da za telesno vzgojo ne bo zanimanja.

Predmet telesne vzgoje bodo morali vpisati v indeks slušatelji obeh letnikov. Iz predmeta ne bo izpitov, ampak bo predavatelj nadzoroval obisk pri treningih in to potrdil ob koncu semestra s podpisom. Če bo študent hotel dobiti podpis, bo potrebna vsaj 75 odstotkov udeležba.

Podobno kot na univerzi v Ljubljani bodo športniki in telovadci zveznega in republiškega razreda oproščeni obveznega pouka telesne vzgoje na posamezni višji šoli, če prinesejo od svojih matičnih klubov potrdilo o rednem dvakrat tedenskem treniranju.

Vsekakor se je potrebno zavzeti za čim hitrejšo realizacijo tega sklepa. Statistika je pokazala, da se je na tistih visokih šolah, kjer so uvedli telesno vzgojo, tudi študijski uspeh znatno izboljšal.

Težava pri pouku telesne vzgoje v Mariboru bo nastala zaradi pomanjkanja telovadnic in drugih primernih prostorov za vadbo, vendar bodo tudi ta vprašanja lahko ugodno rešili, če se bodo vsi odgovorni forumi zavzeli za ta sklen.

ŠPORTNE IGRE ŠTUDENTOV

V okviru tedna novincev bodo mariborski študentje pod pokroviteljstvom okrajnega sindikalnega sveta priredili 13. in 14. oktobra veliki atletski troboj med reprezentancami srednješolcev, sindikatov in študentov. Troboj je letos že drugič in bo postal tradicionalen. Reprezentanca študentov se bo morala, kot lanski zmagovalec, letos potruditi, če bo hotela ponovno osvojiti pokal OSS Maribor. Troboj bo potekal v skoraj vseh disciplinah. Videli bomo lahko tekmovanja med vrsto znanih športnikov študentov: Muca, Protiča, Stajnerja, Bukovca, Hrženjaka in drugih. Med srednješolci bosta v ospredju vsekakor odlična mlada atleta Medvešček in Joraz, pri ekipi sindikalnih organizacij pa Pošnjarič, Kovač in Osterman.

Študentje še bodo 15. oktobra pomerili tudi na tradicionalnem turnirju v malem nogometu. Turnir bo letos že tretje leto. Lanskoletni zmagovalec, ekipa višje agronomske šole, ne bo imela lahkega dela z ostalimi tekmeči — ekipami višjih šol. Za zmagovalno ekipo je pripravljen lep pokal.

Za športne igre študentov je veliko zanimanje, zato upamo, da bodo študentje in ostali gledalci svoje tovariše spodbujali, ko jim bo to najbolj potrebno.

ŠTUDENTJE MEDICINE - DRŽAVNA REPREZENTANCA

Ko je pred meseci prof. Janez Bergant VSTK dobil vabilo od mednarodne zveze za orientacijski šport, da se z izbrano ekipo udeleži letošnjega evropskega prvenstva v tej panogi in je komisija za telesno kulturo pri univerzitetnem svetu sklenila, da bodo na pot odšli študenti športnega društva na medicinski fakulteti, se pač nismo zavedali, kakšno odgovornost smo prevzeli nase. Ker Jugoslavija še ni včlanjena v Mednarodno zvezo za orientacijski šport, je pred odhodom prevladovalo mnenje, da se bomo tekmovalci udeležili v glavnem le kot opazovalci uradnega evropskega prvenstva, nato pa bi se v tekmovalstvu turističnih štafet pomerili tudi mi. Lahko pa si zamislite naše presenečenje, ko smo po naporni vožnji na dan samega tekmovanja 26. septembra prispeli v Le Brassus, ki je 60 km oddaljen od Lausanna. Znašli smo se namreč med državnimi reprezentancami nordijskih in vzhodnih držav in tako smo tudi mi študenti medicine, ki smo se nekaj mesecev prej, ko smo se zbrali na seminarju, prvič pričeli ukvarjati z kompasom in zemljevidom uradno predstavljali kandidata za sprejetje v Mednarodno organizacijo za orientacijski šport — državno reprezentanco Jugoslavije.

Prvega dne so se pomerili posamezniki in posameznice za naslov evropskega prvaka v tem športu. Zmagala sta Finca Kohvaka in Švicarka Margrit Thommen. Tekmovanje je pokazalo veliko premoč Fincev, ki so zmagali tudi v obeh ekipnih konkurencah.

Mi, ki smo bili dva dni priča izrednim borbam s kompasom in zemljevidi za sekunde in minute, smo se tolažili z dejstvom, da bomo nastopili v konkurenci turistov, kakor je bilo prej tudi predvideno. Zaradi nemogočih vremenskih prilik se pa za takozvano tekmovalstvo odprtih štafet ni prijavila nobena turistična ekipa in tako so tudi v tej konkurenci poleg nas kot reprezentance Jugoslavije nastopile reprezentance ostalih držav, sestavljene iz rezervnih tekmovalcev. V takšni elitni konkurenci (za ilustracijo naj omenim, da sta dva tekmovalca naslednjega dne odpotovala naravnost

v Tokio, kjer bosta na olimpiadi zastopala barve svojih držav v atletiki) so se spustili v boj tudi prvi tekmovalci naših dveh moških in ene ženske ekipe. Kljub pozhrtvovalnosti in volji so bile zaradi vedno večjega neurja in pomanjkanja izkušenj na prigovarjanje organizatorja, ki je kmalu uvidel, da borba ni enakovredna, vse tri naše ekipe prisiljene odstopiti.

Zvečer je bila v hotelu La France zaključna svečanost, na kateri smo prejeli spominske značke, medalje in zastavice, organizatorji so se nam opravičili zaradi začetnih pretežkih pogojev in nas povabili, da se naša delegacija udeleži kongresa Zveze za orientacijski šport, ki bo prihodnje leto v Varni, kjer bo Jugoslavija uradno v zvezo tudi sprejeta. Večer je minil v prijetnem vzdušju in spoznavanju med različnimi narodi. Posebej smo bili ponosni, da smo bili Jugoslovani, posebno ko se je zvedelo, da smo sami študenti medicine, v središču pozornosti. Omenimo naj, da so se domačini pokazali kot zelo dobri organizatorji, pa tudi zanimanje je bilo v Švici za prvenstvo precejš-

nje, saj smo prvega dne na cilju opazili celo gledalce iz Švedske, Danske in Norveške, kar kaže, da je ta šport na severu zelo priljubljen.

Če sedaj zberemo svoje vtise, si ne moremo kaj, da ne bi priznali, da je orientacijski tek izredno zanimiva disciplina, saj mora tekmovallec poleg orientacije s kompasom in zemljevidom odlično obvladati tudi tek na vsakem terenu. Prepričani smo, da se bo ta šport prav kmalu razširil tudi v ostale države. Dolžnost študentov športnega društva na medicinski fakulteti, ki jim je komisija za telesno kulturo pri univerzitetnem svetu omogočila udeležbo na evropskem prvenstvu, pa je, da prav oni postanejo pobudniki razvoja tega športa pri nas — posebej še med študenti. Kaže, da nas v tem ne bodo razočarali, saj smo izvedeli, da namerava športno društvo medicincev v kratkem prirediti prvo uradno tekmovalstvo v orientacijskem športu v naši državi nasploh.

S. Rutar

NK OLIMPIJA NI ŠTUDENTSKI KLUB

Ze dalj časa ugotavljamo, da študentje ne čutimo, da je Akademsko športno društvo Olimpija naše — študentsko društvo in to predvsem iz razloga, ker kvaliteta in vsi športni dosežki, ki jih dosega to društvo, niso resnični odraz študentske telesne kulture. Prav zato me je v zadnji številki »Tribune« začudil članek pod naslovom »Nogometiški Olimpije študentje«, ker vemo, da je ravno med njimi najmanj študentov. Iz sestavka je razvidno, da so razen vratarja Žabjeka vsi nogometiški redni študentje ljubljanskih fakultet. Novica je skoraj neverjetna, zato sem se pozanimal na tajništvih fakultet, kjer sem dobil v glavnem negativne odgovore. Tako Zagore ni študent visoke šole za telesno kulturo, pa tudi Franciškin je bil vpisan le en semester. Podobno je s Kokotom in Soškicem, o katerih smo lahko brali, da sta študenta filozofske fakultete, vendar o tem na tajništvu ne vedo ničesar. Na tajništvu ekonomske fakultete so mi povedali, da Corn in Rojina

nista njihova študenta in konec koncev tudi Kapičič ni vpisan na FAGG.

Mislil, da so izjave, ki sta jih dala Nikolić in Kulenović, neodgovorne in jih treba obsoditi, še posebno, ker se to pojavlja večkrat. Po drugi strani pa so tudi študentje novinci ob branju tega sestavka dobili predstavo o NK Olimpiji kot študentskem klubu, ki pa ima v resnici s študenti zelo malo skupnega.

Vemo, da v našem nogometu v obdobju prikrita profesionalizma vladajo nezdružljive razmere; velike so nagrade ob pristopu igralcev, ki so včasih za enega igralca večje kot znašajo vsa sredstva za množično športno rekreativno aktivnost več kot 10.000 ljubljanskih študentov. Kako moremo biti potem ponosni na tak »študentski klub! Vedno bolj je upravičena misel, da nosi ta klub NEUPRAVIČENO naslov Akademski NK, saj je pokazal do študentov doslej zelo malo razumevanja. Kvalitetnih športnih prireditev tega »Akademskega kluba« si je ogledalo zelo malo

študentov in to predvsem iz razloga, ker študent s svojo štipendijo ali celo brez nje ni v stanju plačati vstopnine 400 dinarjev za vsako tekmo, o kakšnih popustih za študente pa ni govora. Zavedamo se, da kvaliteten šport zahteva tudi denarnih sredstev, vendar vse to ne sme iti na škodo množičnega športa, kot je to, lahko rečem, pri nas. Samo pogledjmo, koliko damo za vrhunski šport in koliko sredstev je deležna množična telesna kultura študentov.

Olimpija kot študentsko športno društvo, ki predstavlja vrhunski šport študentov, (če prej sem omenil, da to v veliki meri ne drži), dobiva sredstva tudi od univerze letno okrog 5 milijonov. V letošnjem letu s temi sredstvi razpolaga univerzitetni odbor. Dva milijona je Olimpija že prejela, sedaj pa predsedstvo UO resno razmišlja, ali ne bi bilo bolje, da se ostala sredstva uporabijo za množično športno aktivnost študentov.

A. Fridl

Diskriminacija in olimpijske igre v Tokiu

Olimpijske igre naj bi bile tudi praznik prijateljstva med narodi, toda žal so že pred nekaj leti postale prizorišče nacionalnih in celo rasnih razprtij. Sedaj, ko smo na začetku 18. olimpijskih iger, je temnopolti dvakratni olimpijski zmagovalec Američan Mal Whitfield pozval svoje temne vrstnike, ki bodo kot člani ameriške olimpijske reprezentance zastopili v Tokiu, naj ne nastopijo, če jim kot črnecem zagotovili ne bodo enakih državljanov pravic. Whitfield je dejal, da so črnici dobri, da priborijo ZDA zlato medalje, če pa hočejo na jugu prenočiti z belci v istem hotelu, jim to branijo, če še ne kaj več. Whitfieldove besede mnogo veljajo pri temnopoltih ameriških športnikih, kajti olimpijski zmagovalec je ugleden mož in dežela, kateri sedaj očita, da ne veruje in spoštuje pravic drugopoltega prebivalstva, ga je pred nekaj leti kot

znanilca »dobre volje Amerike« poslala v tiste države, kjer živijo predvsem temnopolti narodi.

Če bi temnopolti športniki poslušali njegove besede, bi to ZDA ni poslali v Tokio pomenilo mnogo in prav je imel neki visoki ameriški športni funkcionar, ko je misleč na olimpijske igre v preteklosti in prihodnosti dejal: kaj bi bila ameriška reprezentanca brez svojih črncev. To je sicer resda nekoliko pretirana izjava, kajti tudi ZDA ima dokajšnje število odličnih belih športnikov, vendar je dejstvo, da ZDA ne bi osvojile največje število zlatih medalj, če bi nastopile brez črnih tekmovalcev, kar bi zelo škodilo njenemu športnemu ugledu, na katerega so zelo ponosne.

Mednarodnemu olimpijskemu komiteju (IOC) ni mogoče zamolčati očitka, da prav pri rasnih vprašanjih ni bil dovolj trden, sicer se ne bi bilo zgodilo, da npr. Južnoafriška unija javno diskriminira svoje temnopolte športnike že celo desetletje. Ze pred 10 leti so se južnoafriški črni nogometaši pritožili pri mednarodni nogo-

metni zvezi, da jim branijo igrati proti belim moštvom — brezuspešno. Tudi črni boksarji iz južne Afrike ne smejo boksati z belimi nasprotniki in tako dalje.

Mednarodni olimpijski komitej bo moral kaj kmalu podvesti potrebne ukrepe, sicer je res možno, da se bodo prihodnje olimpijske igre (1. 1968 v Mehiki) lahko izrodile. Voditelji temnopoltega prebivalstva v ZDA so namreč prišli na idejo, da bi ustanovili neko vrsto olimpiad le za drugopolte ljudi — brez belcev. In kdo naj bi jim preprečil to tekmovalstvo, na katerem bi nosili zastave namesto s petimi krogi, ki so simbol olimpiade, zastavo s šestimi?

In če ne bo IOC prepovedal vstopa na olimpijskih igrah tistim državam, v katerih še vlada rasna diskriminacija, se kaj takega res tudi lahko zgodi.

Da gre tudi brez rasnih predsodkov, se vidi v primeru olimpijskega zmagovalca v troskoku iz Helsinkov in Melbourne, Brazilca Da Silve, ki ga je vlada imenovala za kulturnega atašeja in jo prav nič ne moti, da je Da Silva temne polti. Žal

se njegov temnopolti tovariš Sammy Lee iz ZDA, olimpijski prvak v skokih s stolpa 1. 1948 in 1952, ki je bil v drugi svetovni vojni odlikovan z najvišjo medaljo hrabrosti ne more pohvaliti, da mu gre vlada na roko. Ko je hotel kupiti zemljišče v četrti, v kateri prebivajo belci, so mu to odločno odklonili.

Trenutno pričakuje ves športni svet, posebno pa še pristaši štetike, velike dosežke od temnopoltih atletov Američanov Boba Hayesa, Henryja Carra, Ralpa Bostona in drugih.

Bob Hayes je tisti, za katerega mislijo, da bo kot prvi na svetu pretekel 100 m v času pod 10. sekund. Henry Carr je svetovni rekorder na teku na 200 m, Boston pa v skoku v daljino.

Poleg njih bo v Tokiu zastopalo barve ZDA še precej temnopoltih športnikov in zato ni bila trditve, da bi Američani v kolikor bi nastopili v Tokiu brez črnih tekmovalcev, osvojili lepo število medalj manj kot jih bodo sicer brez osnove.

Tomaž Zajc

KAKO SO DOBILI KAMELEONI STALNO BARVO

Nisem nasprotnik kameleonov, zato jih ne bom obtoževal zaradi njihove zna-
ne lastnosti: spreminjanje barv. To je po-
gojeno že v njihovi naravi, zato se ne da
nič spremeniti. Kameleoni bodo ostali ka-
meleoni, četudi bi vsako sezono obiskova-
li seminar za mladinske aktiviste. Tudi
s smrtnimi kaznimi ne bi ničesar dosegli.
Sicer pa, kdaj je že kak kameleon umrl
na vislicah? Obešali so njihove gospodar-
je, medtem ko so kameleoni hitro spreme-
nili barvo in so se udinjali novemu go-
spodarju.

Kameleoni so med vsemi državljani naj-
bolj vdani gospodarju in to vsakemu go-
spodarju. Novemu gospodarju se sicer
ne upirajo, vendar so starega bolj ljubili.
Za ostarele kameleone je značilno hrepe-
nenje za minulimi časi.

Gospodarji dobro poznajo njihovo nara-
vo, vendar jih čislajo zaradi lojalnosti.
Mirno jih prenašajo, čeprav vedo, da bo-
do naslednjemu gospodarju tudi tako
vdani.

prepričanja, na dolge jezike pa jim je obe-
sil svoje zastavice. Čeprav je to dejanje
obrazil kot varnostni ukrep (tako je
namreč že na prvi pogled spoznal svoje po-
danike in barva njegovega lastnega
prepričanja je bila njihova varovalna bar-
va), mu kameleoni niso verjeli in so bili
nekoliko nejevoljni. Menili so, da bi jih
preveč očitno izpovedovanje pripadnosti

Bil je gospodar, ki jim ni privoščil ve-
selja, da bi spreminjali barve, ko bodo
njega zrotirali z zemlje na vešala. Zelen si
je, da bi ob njegovem truplu viselo tudi
nekaj kameleonovih. Zato je njihova pro-
zorna telesa prebarval z barvo lastnega

kdaj pozneje lahko stalo glavo.

Starega gospodarja so obesili in zaman
se je veselil, ko si je predstavljal smrt svo-
jih podanikov. Novi gospodar jih je dal
prebarvati, kajti tudi njemu so bili potreb-
ni zvesti in lojalni državljani. Peter Baloh

„Pobegli“ odbornik

Močno obžalujem, da stanujem v pred-
mestju, kjer kot gobe po dežju rastejo
nove stanovanjske hiše vseh vrst: od mo-
gočnih nemogočih kasarn, vrstnih hišic
zdržne iniciative državljanov, do povsem
privatnih in morda zato bolj ljubkih
dvončkov in vil.

Njega dni je bilo tam polje in doslej se
— razen pozidanih površin — vse skupaj
ni dosti spremenilo. Nič čudnega torej, da
stanovalci niso bili zadovoljni z ureditvijo
tako imenovanih komunalnih naprav.

Lansko leto je bilo nam študentom oči-
tano nezanimanje za aktualne družbene
probleme. Kot ena prvih žrtev kampanje za
odstranitev le tega sem se udeležil zbora
volivcev.

Občinski možje: odborniki in nameščen-
ci so se potrudili, da so hudič nezadovolj-
nežem iz vrst volivcev predložili nezavid-
ljivo stanje občinske blaginje, krmarili so
spretno mimo čeri danih in že zapadlih
obljub in se načelno sploh povsem stri-
njali z zahtevami občanov. Zelje, zahteve
in priporočila so bile poslušane, zapisane
in prepisane. Na papir seveda. Od časa do
časa so glasovi diskutantov zašli v višino
in fortissimo, nekateri so pozabili na lepo
vedenje. Od vsega tega, od vseh poročil,
diskusij in »raznega« sem si zapomnil le,
da bo ulica, po kateri vsaj štirikrat dnevno
brusim pete, asfaltirana v letu dni. Skrom-
nega občinskega moža iz našega konca, ki
mu je bilo nerodno izsiljevati prednost za
te zahteve, ker tudi sam stanuje na tem
predelu, smo hitro »potožili« in prepri-
čali.

Luže, polne blata in vode, ki sili v čev-
lje, sneg, poledica in plundra, spet luže in
blato, potem pa prah in ostro kamenje,
vse to se je v tem letu dni zvrstilo na
naši ulici. Kot letni časi. Oholj novopečeni
lastniki izdelkov »tisočkrat prekleto« indu-
strije so poskrbeli, da imamo, sosedje in
jaz, na obleki tudi zabeležene odtise, ki
kažejo, v kakšnem stanju se je nahajala
inkriminirana ulica.

Zdelo se mi je, da bo obljuba izpolnje-
na, saj je tudi občinski mož stanoval na
našem koncu in je dejansko, čeprav samo
iz avtomobila občutil perečo problematiko.

Leto je naokrog. Kaj vse smo v tem
letu dni doživeli! Gonjo okrog investicij,
upodivljanih gradenj, elektrike in celo ne-
kaj ulic so v sosesčini asfaltirali. Prišla
je jesen, deževje. Po ulici spet ubiramo
najbolj kopna pota in bežimo na travnike
pred avtomobili. Res nas ni več dosti
ostalo pešcev. Torej edina sprememba na
ulici: zmanjšanje števila uporabnikov —
pešcev v korist motoriziranih.

Tudi odgovornost smo letos obesili na
veliki zvon. Do danes nisem videl od blizu,
kakšna je taka stvar. S police sem vzel
dva para čevljev, ki so preminili na gro-
bem ostrim kamenju, s katerim so vsake
kvatre posuli ulico za blagor avtomobil-
stov, in nadel plašč z najlepšo blatnovodno

fresko in se podal v sosednji blok. Tam je
stanoval pred letom dni toliko obetajoči
občinski mož. Čevlji z gumijastimi pod-
plati, s katerih je curjalo in so puščali
sledove, so bili tudi del načrta.

Pozvonil sem. Vrata so se odprla in za-
zija sem v tuj obraz. »Ali ne stanuje tukaj
tovariš z občine?«

»Ne, se je presešil. Zdaj smo mi tu.«

Torej se je le zbal, da bi zaradi njega
najprej uredili prav našo ulico. mac

DE MORTIBUS NIL NISI BENE

Bitja na planetu Tuku-Luka so zelo
čudna. Tudi planet Tuku-Luka je čuden.
Pravzaprav nenavaden. Njegov razvoj je
odvisen od fantazije bitij. Vsako leto si
kdo izmisli kako čudovito besedo in raz-
voj gre v smeri te besede. Tisti pa, ki si
je besedo izmislil, postane direktor pla-
neta.

Planet je zaradi tega zelo razgiban.
Vsako leto spremeni svojo obliko v skla-
du z novo besedo, ki vlada. Nekoč si je
baje nekdo izmislil besedo »tukurakali-
kakoa«, kar pomeni v njihovem jeziku lopa-
to, ki je na planetu Tuku-Luka visoka kot
na Zemlji Empire State Building, seveda
za polovico tanjša. Planet je v tem trenu-
ku dobil tako obliko in poljedelstvo se je,
kot pravijo, dvignilo za sto odstotkov.
Pred petdesetimi leti pa so videli čuden
planet, ki je hitel skozi vesolje v obliki lo-
garitemskih tablic. Kasneje so ugotovili,
da je bil Tuku-Luka.

Vsako leto so velike slavnosti, planet
dobi prehodno obliko, bitja pa čakajo, da
pooblaščen žirija razsodi, katera nova
beseda bo zmagala. V teh dneh imajo ve-
like orgije, politične govore in druge neum-
nosti, tudi neke vrste bengaličnega ognja
ne manjka.

Pred nekaj leti je prišel tja neki Ame-
ričan. Bitja so ga sprejela zelo prijazno,
še posebno jim je bil všeč, ker se ni vme-
šaval v politično življenje, pač pa se je
zaposlil kot čistilec čevljev.

Zgodilo pa se je lani, da je na planetu
nastala kriza v proizvodnji materiala za
obutev in v politični kampanji je zmagala
— da bi stvar plansko rešili, beseda
»kuku-kuku«, kar pomeni »bosa nog«. Ubogi
čistilec je ostal brez posla, in ker
ni bil sposoben za kakšno drugo delo, je
šel med politike in predlagal besedo:
ameriška demokracija. Zgodil se je ču-
dež (ali pa tudi ne, saj so bila bitja nag-
njena k temu, da verjamejo vsaki besedi)
in mož je zmagal na konkurzu. Postal je
direktor.

Ob novem letu pa so zvezdoslovci na
Zemlji ugotovili, da je planet Tuku-Luka
izginil. Tega pojava si ne znajo razložiti.
Stvar je seveda enostavna: planet je postal
abstrakcija

Sime

CAMARADES MARS NAZAJ V OS-
NOVNO SOLO — Od revolucionarne
direkcije kubanskih študentov v pre-
gnanstvu, ki se bore za »vzpostavitev
pravičnega režima v njihovi deželi«,
smo prejeli publikacijo s pozivom, naj
sodelujemo z njimi. (Zakaj prav mi,
ne vemo.) Pismo so naslovili: TRIBU-
NA, 5a MIKLOSICEVA, LJUBLJANA,
VIETNAM in ga 25. avgusta oddali v
Miamiju na pošto. V Saigon je prispelo
že 3. septembra in vrlim vietnamskim
poštanjem se imamo zahvaliti, da smo
ga sploh prejeli. S sodelovanjem pa ta-
ko ne bo nič.

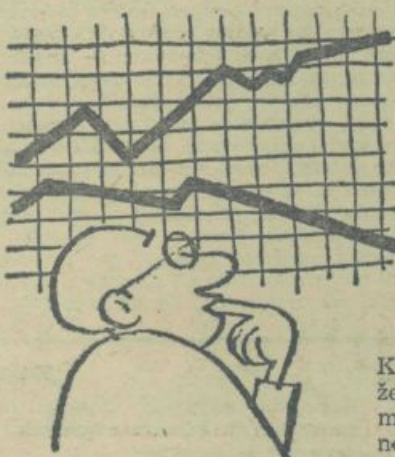
»NEOBDAVCENA« HVALEZNOST —
Študenti — absolventi republiškega
sklada za pospeševanje kulturne dejav-
nosti, ki so zaključili redni študij, so
bili prijazno obveščeni, da sklad pri-
čakuje za prejete zneske pismeno va-
hvalo, katere pa k sreči! ni treba kol-
kovati.

BOLJE DRŽI GA KOT LOVI GA — V
Kolegiju so uvedli prijetno novost. Ob
sprejemu v Kolegij je v tem letu treba
položiti kavčijo v znesku 3000 dinarjev,
ki bo baje služila za pokritje morebitne
nastale škode na inventarju in nepra-
vilnosti pri opravljanju dežurne službe
v vratarnici. Študente je strah, da bi
kavčija — kot je bilo tolmačeno — od-
šla v tujo malho v polnem znesku in
ne sorazmerno s povzročeno škodo, tako
da za »nevarna« opravila ni nikakega
navdušenja.

NAIVNI BRUCI IMAJO SREČO —
Kolegi iz starejših letnikov neke ljub-
ljanske fakultete so pripravili potegav-
ščino za bruce. Prepričljivost zamišlje-
ne akcije je privabila primerno število
brucov, tako da so se vrli šalivci kar
ustrašili pred delikatnimi nalogami in
so pregled odpovedali.

POSLEDNJI OPOMIN — Opozarja-
mo osebo, ki je v dnevi, ki so »pretresli
Tribuno« konec maja letos, izrabila gne-
čo in odnesla iz prostorov uredništva
pisalni stroj znamke Tops M-1, da ga
vrne najkasneje do 20. oktobra. Oseba
je bila opazovana in jo zato svarimo
pred posledicami.

FESTIVAL JUGOSLOVANSKE POPEVKE

PLANIRANI
PORAST
PROIZVODNJE

IZPOLNITEV
TAISTEGA
PLANA

Kar nekoč sva si bila,
že dolgo nisva si,
malokdaj se srečava,
nobeden ne zardi.

So oči, ki so me nekdanj
v mislih spremljale vse dni,
izgubile svoj sijaj.

ZELENJAVA

Ali res mogoče je,
da v množici obraz,
ki nekoč mi bil je vse,
zdaj komaj še poznam.

Saj morda
bilo je vse

slepilo in privid
in ljubezni najine bilo nikoli ni.

PRIPRAVE ZA SKUPŠČINE PZ

Na nedavnem sestanku Počitniške zveze univerze so sklenili, da bodo letne skupščine izvršnih odborov Počitniške zveze po fakultetah zaključene do 10. novembra. Univerzitetna skupščina pa bo prve dni v mesecu decembru. Ugotovili so, da, čeprav si je izvršni odbori močno prizadevali prenesti težišče dela na družine, doseženi rezultati še vedno niso odraz možnosti, ki jih posamezne fakultete imajo. Glavni cilj bo torej tudi letos formiranje tako močnih osnovnih enot — družin po fakultetah, da bo končno izvršni odbor univerze postal to, kar je in mora biti njegova naloga — koordinator dela med družinami, njim in izvršnim republiškim odborom. Največ pozornosti so posvetili v novem letu organizaciji izletov in ekskurzij, zlasti pa še vsebinskim pripravam, ker se je pokazalo, da je izletništvo, ki bi moralo biti osnovna oblika dejavnosti PZ, v lanskem letu zelo šepalo. Tam, kjer so izlete prirejali, so bili ti pripravljeni nekvalitetno in nestrokovno in še zdaleč niso afirmirali organizacije. Ugotovitev, da sta najbolje uspeli prireditvi piknika ob Zbiljskem jezeru in potovanje v Grčijo, kaže, da je med študenti veliko zanimanje za to vrsto dejavnosti. Zaradi tega si bo izvršni odbor univerze prizadeval, da bodo to obliko dela v bodoče osvojile tudi družine po fakultetah.

Ker je izvršni odbor univerze nenadoma ostal brez večine starih članov, ki so diplomirali ali prenehali z aktivističnim delom, so sklenili zadnje dni oktobra organizirati 2-dnevni seminar, na katerega bodo povabili predstavnike vseh ljubljanskih fakultet in višjih šol.

NOVE KLJUČAVNICE V KOLEGIJU

V Akademskem kolegiju, v katerem biva blizu 450 študentov, so iz leta v leto beležili številne tatvine. Število tatov, ki so jih prijeli, pa ni bilo razveseljivo. Zaradi tega ni bila neupravičena skrb študentov pred nepridipravi, ki so kradli njihove stvari, kjer so mogli.

Tatovi so lahko prišli v sobe, saj je več ključev odpiralo zastarele ključavnice. Že ob koncu lanskega šolskega leta so v upravi Kolegija razmišljali, da bi namestili v vratih sob nove ključavnice. To zamisel so tudi izvedli: pred dnevi so delavci montirali nove ključavnice s cilindričnimi ključi.

Pričakujejo, da bo v Kolegiju poslej manj tatvin.

AKADEMIK VAS VABI

Prav gotovo je na ljubljanski univerzi mnogo študentov, ki bi želeli peti, plesati ali igrati, ki vedo in čutijo, da je za harmoničnega človeka samo ozka strokovna usmerjenost premalo. Vse te študente vključuje v svoje vrste SKUD Akademik. Ker v zadnjem času za društvo bodisi nekateri zanj niso vedeli, ali niso vedeli, kako bi se vanj vključili, ni bilo zadostnega zanimanja. Letos pa je že ob vpisu prejel vsak študent bilten z vsemi podatki o njem, tako da so se interesi formalno prijavili že ob vpisu. Nadaljnji koraki pa bodo narejeni v mesecu oktobru, ko jih bo društvo po želji vključilo v različne skupine, ki delujejo v društvu. Naloga društva je namreč oblikovati enotnejšo kulturno-umetniško podobo vključenih skupin in biti njihov organizator, medtem ko skupine, ki so starejše od samega društva, delujejo samostojno.

Med temi so tri že dobro poznane študentske javnosti. Akademski pevski zbor »Tone Tomšič« si je pridobil že vrsto mednarodnih priznanj, letos pa ima v programu 20 koncertov doma in gostovanja na Poljskem, v Avstriji in Italiji. Primorski pevski zbor »Vinko Vodopivec«, ki združuje večinoma primorske študente, je sicer mlajši, po uspehih pa prav tako mnogo ne zaostaja, saj vsako leto uspešno gostuje tudi v tujini. Nič manj važnega poslanstva ne opravlja akademska folklorna skupina »France Marolt«, ki navdušuje domačo in tuje občinstvo z izvajanjem slovenskih ljudskih plesov in z izborom najzanimivejših jugoslovanskih plesov. Šele dve leti deluje skupina Študentskega vokalnega ansambla, ki je po končani razvojni dobi osvojila scfo stil, saj se je pokazalo, da so ga študenti najtopleje sprejeli. Od časa do časa nastopa tudi Akademski jazz orkester, ki je za interpretacijo nepotvorjene-originalne jazz glasbe prejel na svetovnem kulturnem festivalu v Helsinkih zlato medaljo. Študentsko aktualno gledališče je posledica teženj po aktualnem in satiričnem gledališču v študentskih vrstah, čeprav satira ni njihova edina oblika dela.

Društvo pa si še vedno prizadeva razširiti svoje že tako obširno področje dela in bo že v jeseni osnovalo amatersko likovno skupino, ki bo vsem aktivnim ljubiteljem umetnosti in kulture nudila še eno možnost več za vključevanje v Akademikove vrste.

KONFERENCA NEANGAŽIRANIH ŠTUDENTOV

ŠTUDIJSKI REŽIM IN NEIZPOLJENI POGOJI

Čeprav žal še ne razpolagamo z natančnejšimi podatki o opravljenih pogojih za prehod v višje letnike, lahko iz orientacijskih podatkov, ki so nam na razpolago, ugotovimo, da je odstotek študentov, ki so o pravem času opravili pogoje za vpis v višji letnik, na fakultetah, ki so te pogoje predpisovale, porazno niz. Cel niz posledic: pogojni vpis na skoraj vseh fakultetah, podaljšani vpis do 1. novembra, kar ima za posledico vrsto prošelj in potrdil, da bi zadostili zahtevam štipenditorjev, socialnega zavarovanja, vojaških institucij, mestnega transportnega podjetja, kreditnega sklada itd., itd. Dejstvo, da se ta papirnata vojna ponavlja iz leta v leto z enako intenzivnostjo in problematičnostjo, opozarja, da s postavitvijo pogojev nekaj ne more biti v redu, pa čeprav si zapriseženi pristaši nedodelane študijske reforme prizadevajo stanje zamaskirati z najraznovrstnejšimi »agilskimi« posegi (popušcanje pri pogojih, naknadni vpis, pogojni vpis), ki razumljivo vzbujajo (kljub temu, da so v konkretni situaciji dobrodošli) med študenti neskrito negotovost in degradirajo fakulteto na raven tržnice, kjer se trguje z izpiti, kjer se živi in dela v negotovosti.

Nihče me ne bo prepričal, da je bil in ostane edini namen študijske reforme zgolj skrajšanje študija na štiri leta in upira se mi vedno znova ponavljati, da smo si nekoč zamislili vzporedno s skrajšanjem študija tudi kvaliteto rast.

Koncept visokošolskega študija, ki je v načelu obveljal, je torej bil: prva stopnja, ki naj da zaključeno znanje, strokovnjaka z zadostno izobrazbo za zaposlitev na vodilnih mestih v proizvodnji (odstotek študentov, ki se po dovršeni prvi stopnji zaposlijo, je izredno majhen) — in druga stopnja, ki naj pridobi znanje teoretično še poglobi, s tem da imajo tisti, ki se čutijo sposobni za znanstveno delo, možnost nadaljevali študij še na III. stopnji.

To obliko smo prejeli in uzakonili. Ostala pa je več ali manj povsod stara vsebina, ki smo jo utesnili v okvirje neustreznih oblik. Snov iz prve stopnje se ponavlja, predmeti ostajajo skoraj enaki, nivo pa je zelo malo ali pa prav nič višji, urnik preobremenjen. Zaradi tega ostaja

jo želje po poglobljenem študiju slej kot prej fraze in pogoji, ki jih fakultete in statuti predpisujejo, skoraj nedoseženi.

Popolnoma v skladu s težnjami študijske reforme je, da se na prvi stopnji uvaža poostren študijski režim, ki naravno selekcioniira preveliko število novincev (ali pa ni nemara že čas, da tudi na ljubljanski univerzi posežemo po »numerus clausus«, kot so to že storili v mnogih ostalih visokošolskih središčih v državi? Tako bi marsikomu, ki je precej svoje lastne sposobnosti prihranili poznejše razočaranja), absurd pa postane takšna politika na drugi stopnji. Zanimivo pa je, da so študijski pogoji na drugi stopnji, za prehod iz tretjega v četrty letnik, na mnogih fakultetah še oostrejši in nerealni kot na prvi.

Znano je, da nekatere fakultete ljubljanske univerze delajo v nemogočih pogojih (biotehniška, strojna, FNT), kjer je študentom praktično onemogočen sproten študij, ker se vrstijo predavanja in vaje dopoldne in popoldne, vse dni v tednu. Ali naj postane študent dan ob takšnih pogojih res samo dirka z lastnimi zmogljivostmi in za izpiti? Ali ni z vsakim na pol naštudiranim izpitom družba ogoljufana za sredstva, ki jih vlaga v visokošolski študij? Ali smo upravičeni čuditi se nezadostnemu interesu večine študentov za vse, kar ne sega v okvir njihovega študija? Cemu obupavati ob naravnost katastrofalnemu nepoznavanju problemov lastne stroke? Ali naj še vedno iščemo »deus ex machina« za številne neizkoriščene možnosti študijske organizacije?

Sram me je navesti število študentov, ki so se udeležili letošnje delovne akcije. In kakaj je takšno absurdno stanje uzakonjeno v statutih, ko smo vendar tudi študentje sodelovali pri njihovi sestavi? Verjetno zato, ker je bilo to sodelovanje nasplošno izredno slabo v ostalih zadevah, ki jih statut zajema, in si študentje, člani statutarnih komisij, niso upali (slaba vest?) vstati v obrambo svojih »ozkih« sindikalističnih interesov.

Kakorkoli že, sedanje stanje in slabe izkušnje iz preteklih let terjajo natančnejših analiz in rešitev, študijski režim pa bo moral ustrezati zahtevani kvaliteti študija.

MODRI ABONMA

Koncertne direkcije Slovenije (»Mojstri koncertnega odra«) bo obsegal 12 solističnih in komornih koncertov vodilnih svetovnih in jugoslovanskih koncertantov in ansamblov:

Pianisti
PHILIPPE ENTREMONT (Pariz)
GINA BACHAUER (Atene-London)
MARINA MDIVANI (Moskva)
DUBRAVKA TOMŠIČ-SREBOTNJAK
Violinista
PINA CARMIRELLI (Rim)
IGOR OZIM
Tenor
ANTON DERMOTA (Dunaj)

Violončelista
VLADIMIR ORLOV (Bukarešta)
MSTISLAV ROSTROPOVIC (Moskva)
Komorni ansambl
ORKESTER SAN PIETRO A MAJELLA, dirigent R. RUOTOLO (Napoli)
ZAGREBSKI SOLISTI, dirigent ANTONIO JANIGRO, solist JELKA STANIĆ
STUDIO ZA ZGODNJO GLASBO (»Münchenski trubadurji«)

Sedeži so še na razpolago. Abonmajske cene so od 3600 do 5400 din, za dijake in študente od 1800 do 3000 din (plačljivo v treh obrokih). Podrobne prospekte dobite v Koncertni direkciji Slovenije (Filharmonija), ki sprejema abonente vsak dan od 10. do 12. ure. Informacije na telefon 2-00-63.

NOVOSTI IZ CTK

Tribuna bo odalej redno objavljala novosti iz centralne tehniške knjižnice, in sicer važnejše na novo prejele knjige in inozemske tehniške revije. Knjige bomo objavljali s kratkimi bibliografskimi podatki, v katerih bo naveden avtor, naslov dela, kraj izdaje z letnico in na koncu knjižnična signatura, po kateri se najlažje najde zaželena knjiga. CTK prejema letno okoli tisoč inozemskih tehniških revij in je zato v letu 1963 izdala poseben katalog pomembnejših inozemskih revij svoje zaloge, v katerem so zajete predvsem tekoče revije. Ker je število teh veliko, bomo postopoma objavljali posamezne stroke, tako da bodo zainteresirani polagoma dobili pregled celokupnega revijskega fonda.

VAŽNEJŠE REVJE IZ STROJNISTVA

- (R s številko je signatura)
- R 3478 American Machinist — New York
- R 2542 Bulletin Escher Wyss — Zürich
- R 2698 The Chartered Mechanical Engineer — London
- R 2658 DEMAG Nachrichten — Duisburg
- R 3760 Hydraulics & Pneumatics — Cleveland
- R 3741 Izvestija Akademii Nauk SSSR, Otdelenie tehničkih nauk — mehanika i mašinstvo — Moskva
- R 3682 The Journal of Mechanical Engineering Science — London
- R 2247 Konstruktion — Berlin
- R 2258 Machine Design — Cleveland
- R 3517 La Machine moderne — Paris
- R 107 Machine Shop — London
- R 3477 Machinery — New York
- R 3661 Der Maschinenbau — Berlin
- R 3251 Maschinenbautechnik — Berlin
- R 2273 Der Maschinenschaden — Berlin
- R 3520 Mechanical Engineering — Elston
- R 3664 Metallverarbeitendes Handwerk — Berlin
- R 3799 Referativnyj žurnal. Mašinostroitel'nye materialy, konstrukcii i rasčet detalej mašin — Moskva
- R 3800 Referativnyj žurnal. Tehnologija mašinostroenija — Moskva
- R 3878 Technisches Journal — Karl-Marx-Stadt
- R 400/M Technisches Zentralblatt. Abt.: Maschinwesen — Berlin
- R 2261 Vestnik mašinostroenija — Moskva
- R 3192 Werkstatt und Betrieb — München
- R 3191 Werkstattstechnik — Berlin

tribuna

Tribuna — list slovenskih študentov — Izdaja univerzitetni odbor ZŠJ — Ureja uredniški odbor — Glavni urednik Drago Mirošič — Odgovorni urednik Marko Kerševan — Uredništvo in uprava Tribune: Poljanska 6 II — Telefon 30-123. Tekoči račun 600-14-608-72 — Letna naročnina 500 dinarjev — posamezen izvod 20 dinarjev — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Tiska Časopisno podjetje »Delo«, Ljubljana, Tomšičeva 1, telefon 23-522. — Poština plačana v gotovini.